Ч. 89 (14.632). Львів, пятниця 23. квітня 1937 Opłata pocztowa uiszczona gotówką. Рік LVIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ ВРАНЦІ.

РЕДАКЦІЯ Й АДМІНІСТР.: ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 10. II. ПОВ.
Телефон Редакції й Адм.: 229-41
Телефон Друкарні 229-26
Адреса для телегр.: Діло Львів
Конто: П. К. О. Львів 504.060.
„ Банку Чеських Легіон. Прага „Діло".
Рукописів не звертаємо.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно . . . . . 5.00 зол.
Чвертьрічно . . . . 15.00 „
Піврічно . . . . . 30.00 „
Річно . . . . . . 60.00 „
В АМЕРИЦІ 1.50 ДОЛ., У ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ 30 КОР. Ч., У ВСІХ ІН. КРАЯХ 7.50 ЗОЛ. П.
ОДИН ПРИМІРНИК 20 сот.

Національна фльота замкне мінами всі пристані червоних.

Еспанський національний уряд повідомив через радіостацію в Тетуані уряди всіх держав, що його фльота заложить мінами вхід до всіх пристаней, якими володіють червоні.

БІЛЬБАО ТАКИ ПІД БЛЬОКАДОЮ.

Англійський корабель „Торнегол" віз вугілля з Хіхону до Більбао, але не міг туди дістатися, тому причалив до Ля Рошель.

ПРОТЕСТУЮТЬ.

„Комітет оборони прав еспанського народу" в Буенос Айрес запротестував перед амбасадорами Франції та Анґлії проти бльокади еспанських пристаней, зокрема Більбао.

НОВА АТАКА НА БРИТІЙСЬКИЙ УРЯД У СПРАВІ БЛЬОКАДИ БІЛЬБАО.

ЛЬОНДОН. Опозиція британської палати громад заатакувала нагально уряд за його становище у справі бльокади Більбао.

Як виходить з телеграми з Більбао, що її відчитав 6. льорд адміраліції Александер, британському пароплавові „Сівен Сі Спрей" повелося вплисти в ночі до Більбао. На тій основі опозиція атакувала уряд, доказуючи, що Більбао не є під бльокадою та що це лише пусті погрози ген. Франка.

Зокрема заатакував Гора Льойд Джордж, який закинув урядові, що він сприяє еспанському національному урядові та помагає йому взяти Більбао голодом.

Сер Гор боронив уряд перед закидами. Що одному пароплавові — мовляв — повелося перепливсти до Більбао, це ще не доказ, що нема бльокади. Інформації уряду потверджують, що Більбао є під гострою бльокадою.

Під кінець дебати мін. Іден заявив, що Анґлія прихильно ставиться до баскійського уряду, що своєю формою більше зближений до анґлійського як національний чи катальонський. Не виключене, що Анґлія змінить своє становище, коли виявиться, що праці над усуненням мін коло Більбао йдуть з успіхом.

Чи на еспанських фронтах ужиють боєвих ґазів?

Щойно тепер дійшло до публичного відома, що британський уряд ще 10. ц. м. вислав до валенсійського ноту з осторогою і домаганням, щоби валенсійський уряд зобовязався зовсім не уживати хемічних воєнних засобів.

Червоний уряд відповів, що він не вирікається хемічної зброї, але ужиє її хіба тоді, коли національні війська ужиють її перші.

Бої в Еспанії.

ЩО КАЖЕ НАЦІОНАЛЬНЕ КОМАНДУВАННЯ?

Комунікат національного командування повідомляє: На відтинку Овієдо й Отеро національні війська відбили низку наступів червоних, що залишили на побоєвищі понад 200 убитих. Також у північній частині фронту Кордови червоні втратили 20-ох убитих у безуспішних наступах, подібно й на відтинку Фуенте Овехуна.

Генерал Кейпо де Лляно заперечив вістки з червоних джерел про положення на південному фронті. Національні війська відбили ворожий наступ коло Овієда, зате перевели успішний наступ під Ескаблеро. На півдні національні війська відбили завзятий наступ червоних, що заняли були Карро Кастілехо.

ЩО ЧЕРВОНЕ?

Комунікат червоного командування подає: Червоні зробили кілька випадів, занимаючи деякі національні точки опору коло Селядас (фронт Теруелю), на кордовському фронті червоні заняли нові становища, беручи в полон 60-ох національних вояків. На відтинку Ельоріо, Сеґента і Фальдас де Амбото червоні відбили ворожі наступи

Червоні літаки з успіхом бомбардували Ґуеску і Валлядолід.

А ЩО АВАС?

Авас повідомляє: Національні частини очистили вчора терен на відтинку Леон, де червоні ще боронилися. Червоні втратили понад 100 убитих і багато бранців та воєнного матеріялу.

Непогода припинила національну офензиву на біскайському фронті. Національні війська заатакували відтинок Уркіоля, — баски боронилися слабше ніж давніше. 18 тримоторових національних літаків скинуло понад 1.000 великих бомб на склад муніції в Удалі, що вилетів у повітря з 4-ма гарматами.

На араґонському фронті національні війська відбили під Альмудеваром наступ червоних, що втратили 30-ох убитих і 50-ох ранених. Червона артилерія дальше обстрілює Толедо, піхота дійшла до передмість. В місті залишилось лише військо.

ДРАМА У ПОВІТРІ.

В околицях Теруеля національний тримоторовець напав на червоний мисливський літак і зранив смертельно червоного пільота, що звернув тоді свій апарат проти ворожого. Оба літаки впали на землю.

Вуличні бої у Злучених Державах.

До міст Аоберн і Левістон вислано 8 сотень національної ґвардії, бо там йдуть вуличні бої між страйкарями та робітниками шевського промислу. Національній ґвардії пощастило сльозним газом розігнати тисячі людей, що зібралися довкола 2-ох фабрик унерухомлених страйком. Страйкують робітники 19-ох фабрик.

ПРОФЕСІЙНІ СПІЛКИ ТЕРОРИЗУЮТЬ.

Міжнародній союз портових робітників ухвалив учора вечором бойкотувати всі кораблі ліній „Кунард", „Ґвайт Стар" і „Фернес", які до вантаження і вивантажування кораблів ужиють робітників, що не належать до професійних союзів.

Фрази та дійсність гасла „Свій до свого".

Чи можлива у нас поважна реалізація економічної самовистарчальности у щоденному житті?

Від Ред.: Цю статтю, яка містить деякі нові цікаві думки, містимо як дискусійну.

Вже від літ лунає у нас гасло „Свій до свого", а проте воно завжди не тільки актуальне, але й дискусійне, викликуючи не лише захоплення, але й сумніви та рефлексії. У нашій публіцистиці, у приявідних рефератах, у дискусії на загальних зборах кожної нашої економічної установи, у патріотичних промовах все і скрізь чуємо той поклик. Став він уже чимось таким, наче програмовим національним імперативом, а може навіть квінтенсенцією найвищої національної рації.

Тому й ніхто не зважується вже квестіонувати великої ваги цього гасла, ніхто теж не сумнівається, що це гасло може ввесь український нарід у Польщі посунути добрий кусень дороги на шляху економічного розвитку та матеріяльного добробуту, що завжди йде в парі з дорібками духа. І тому не дивниця, що дехто з цього гасла намагається робити боєве гасло для „ударної кампанії" та що знову деякі наші люди просто готові анатему кидати на тих, що того гасла не тримаються на 100 відсотків.

Але одночасно, як згадано, це гасло зроджує і деякі сумніви, ба, рефлексію, яка зморожує перший чуттєвий порив, перший запал, такий милий і похвальний у молоді, але не завжди добрий у людей, які — крім сентименту до слів — мають ще пошану для діл. Романтика романтикою, а сухі цифри таки мають свою мову! І мова тих прозаїчних цифер каже нпр. про те, що наш молодий ремісничо-промисловий стан узагалі не всилі заспокоїти нашого рідного консумційного ринку, займаючи у ньому тільки розмірно дуже ліліпутний відсоток (як казали на останній пресовій конференції Центросоюзу — до 5%). Дальше: істнують ще цілі ділянки промислу, які у нас зовсім незаступлені. Врешті третій, чи не найважніший аргумент скептиків: недостача готівкових, закладових та оборотових вкладів, необхідних для форсування рідного промислу, навіть коли би був для нього „готовий" капітал, змобілізований свідомими консументами, що справді зберігають і практично шанують гасло: „Свій до свого".

Але тут знову виринає справа конкуренційної спроможности товару і щодо якости і що-

до цін. Бо з аргументом патріотизму так само трудно продати дорогий і кепський товар, як заманити найщирішого патріота до рідного театру, на рідну пєсу, коли вона нудна і погано заграна.

Що ще найцікавіше: таж горить дразлива справа суперництва кооператорів та привітників і питання, чи взагалі рідне виробництво може обмежуватись тільки до рідного ринку збуту, і питання про необхідні й неминучі торговельні звязки рідного промислу, а через нього й торговельних централь, з чужинецьким промислово-торговельним світом (сирівці, складові частини!) і т. д. і т. д. Словом — справа дійсно не така проста, як виглядає на перший погляд на короткі три слова „свій до свого“; це справа дійсно одна з найскладніших, що їх приходилось нам розвязувати й реалізувати.

Як той, що від довгих літ цікавиться питаннями української економіки та один із малих і скромних „експериментаторів“ у молодім, ріднім промислі, дозволяю собі звернути увагу на ще одну трудність, яка насувається при введенні в життя того світлого гасла та якої досі ніхто в нас ще не порушував. Це справа: **організації, контролі й обслуги українських консументів.**

Очевидно, що сільських консументів обєднує кооператива І-го ступня, яка дає їм товари з невеличкої місцевої крамниці, яка з черги дістає їх з Повітового Союзу Кооператив та Районової Молочарні „Маслосоюзу“. Але українські міські консументи ходять самопас, невор'анізовані, не фігуруючи в евіденції українських продуцентів, без центральних крамниць з усім українським крамом (поруч, очевидно, з крамом чужинецьким у тих ділянках, в яких рідного виробництва ще нема) та здебільша самі навіть не знаючи, що ось є вже такі-то й такі товари рідного походження, навіть добрі і дешеві.

Справа ясна, що про українські „Варенгавз-и“ нічого ще мріяти: бо говорити про це — булоб дуже наївно. І про центральні українські крамниці може говорити трохи ще передчасно та не зовсім доцільно. Але про аґентури, **що займались би статистикою українських консументів, реклямою серед них рідного українського краму, стиганням замовлень та доставою,** — ця справа вже, на моє глибоке переконання, дозріла.

Думаю, що **дозріла вже справа українських „консумферайнів“.** Такі кооперативи міських споживачів булиб тим „каталізатором“, який у хемії переміняє темпо хемічного, з кислого процесу навіть з темпа „ґеольоґічного“ на темпо „вибухове“: **вони сталиб великою спонукою** у масовій консумції українського виробництва українськими споживачами. Вони вийшлиб поза межі голословних патріотичних гасел, просьб і лайок та стали би практичним засобом при реалізації гасла „свій до свого“, гасла, яке все ще на свою реалізацію даремне чекає.

Д-р Ю. Гірняк.

Наскільки можлива санація „Народнього Дому“ у Львові?

Звертаємо увагу Ш. Читачів на цю статтю, яка буде друкуватись ще у кількох чергових числах „Діла“, як на один із найавторитетніших і найцікавіших документів, що вияснює сумну долю „Народнього Дому“ у Львові. Цей документ тим вартісніший, що його Ш. Автор, теперішній голова Тимчасового Виділу „Народнього Дому“, — людина ніде партійно-політично не заангажована, так що не можна йому ніяк закинути якоїсь партійної односторонности ані упередження.

Прим. Ред.

НИНІШНЯ УПРАВА ТА ЇЇ КОМПЕТЕНЦІЇ.

Декретами з дня 24. серпня 1936. р. установив п. львівський воєвода **„на час переведення фінансово-господарської санації „Народнього Дому“, руського Товариства „Н. Д.“ і неуконституованої фундації Руського Народнього Інституту „Н. Д.“, для обох правних осіб“** адміністратора в особі проф. інж. Р. Вельпля та до його помочі Тимчасовий Виділ з трьох членів і двох заступників у складі інж. Ю. Мудрака, як предсідника та інж. Е. Храпливого і д-ра А. Копистянського як членів, врешті посла В. Целевича і д-ра А. Хиляка як заступників; (у міжчасі оба члени Т. В. зреклися, а під цю пору функції членів Т. В. виконують тимчасово оба заступники).

Про сам факт зміни управи Народнього Дому і його антиценденції були в українській пресі обширніші статті, тому вважаю зайвим на цю тему розписуватись. Щоби спростувати баламутні інформації, які кружляють між ширшим загалом про права нової Управи, наводжу важніші постанови реґуляміну адміністратора та Тимчасового Виділу:

„Адміністратор обовязаний перевести фінансово-господарську санацію обох правних осіб і є уповажнений до всяких чинностей, що покажуться конечними для осягнення цієї цілі.

Адміністратор опрацює подрібний плян санації, кермуючись такими напрямними:

а) пильні та дошкульні довги слід якнайскорше сплатити, при чому треба змагати до порозуміння з вірителями, в тім напрямі, щоби дістати редукцію довгів, пільги та розтермінування сплати на довші періоди.

б) Слід управильнити спосіб покриття зобовязань Н. Д. супроти Фундацій і достосувати плян їх сплати з одної сторони до платничої спроможности Н. Дому, з другої до фундаційних цілей.

в) Слід опрацювати зужиткування нерухомостей, щоби вискати їх доходовість і зліквідувати помешкання, яких ніхто не займає; пільгові, дармові і запомогові чинші треба зліквідувати, зате з дійсно добуваних готівкових впливів має адміністратор право потручувати 5% на створення спеціяльного фонду на підмоги для суспільних та культурних інституцій.

г) Слід перевести реорганізацію адміністрації обох правних осіб, в першій мірі адміністрацію нерухомостей в напрямі компресії особових і річевих видатків“.

„Плян санації після узгіднення з Банком Краєвого Господарства підлягає затвердженню міністром скарбу в порозумінні з міністром внутрішніх справ“.

Адміністратор управляє майном обох установ, репрезентує їх назовні та підписує в їх імені всі письма й заяви. Зокрема між важнішими правами адміністратора зачислено такі: „набувати, позбувати, міняти та обтяжувати рухомости і нерухомости. Затягати позички та інші зобовязання, получені з обтяженням майна або грошевими видатками“.

Скромніша є роля Тимчасового Виділу, що має голос дорадчий, право ставити внески, обмежене право розділу субвенцій з 5% фонду та право опініювати у важніших справах, намічених адміністратором до переведення.

Для обох правних осіб установив львівський воєвода дальшими декретами контрольну комісію під проводом делеґата воєвідського уряду, зложену з представників Банку Краєвого Господарства та представників „русько-української суспільности“, якими стали інж. М. Творидло та інж. О. Луцик. Контрольна Комісія має представляти п. воєводі внески признати абсолюторію Управі.

Адмінстратор дістає з фондів обох правних осіб місячну платню, а члени Тимчасового Виділу презенційну марку 10 зол. за участь в засіданнях.

МАЄТОК І ДОВГИ.

Адміністратор і Тимчасовий Виділ розпочали свою працю з початком жовтня 1936. р. Піврічний період діяльности дозволив мені згрубша по-

---

ЛЕВ ЯСІНЧУК. 9

АМЕРИКАНСЬКА УКРАЇНА

У СВІТЛІ „ПРОПАМЯТНОЇ КНИГИ“.

ЩО СОБОЮ УЯВЛЯЮТЬ УКРАЇНЦІ В АМЕРИЦІ.

Вдумчивий політично-суспільний трактат п. з. „Розцвіт політичного світогляду українського імігранта“ написав Олекса Ревюк. Політичний світогляд в українського імігранта назрівав, ба навіть починався дуже пізно. Адже він приходив здебільша без ніякого політичного оформлення, а в зовсім невідомих йому умовинах життя, мусів у першу чергу займитися приватними справами та перейти — як каже автор — „особисту девалюацію“. Такий іміґрант міг освоїтися з думкою, що він має залишитися в тому новому краю, бож у ньому перемагала емоційна любов до рідної землі. І врештою він жив тут у чисто мужеському товаристві, бо в початках українські жінки[1]) не їхали до Америки, а до чужих нам іміґрант з ріжних причин не міг і... не хотів зблизитися. З розвитком організацій так сказатиб перших потреб (церковних, допомогових і т. п.) почав наш іміґрант доходити, хоч і не глибоко, до суспільних, а то й культурних та політичних явищ. Він брав участь у боротьбі за фонетичний правопис, він звів боротьбу (й веде її дальше) за національне імя, викидає зі словника слово „ruthenian“, не зважаючи навіть на те, хто йому це слово вкладає і де воно написане, чи вирите.

Живіше й виразніше виявилось обличчя української іміграції від початку світової війни, де треба було рішатися чи стояти за Австрією, чи проти неї, що дехто утотожнював з допомогою для Росії. Одначе українські політичні організації, що тоді творилися (Український Народній Комітет і Федерація Українців), не зважаючи на ворожнечу їхніх ідеольоґій, стояли на становищі, що „ціллю українського національного руху є повна самостійність українського народу на всій національній території“. І коли по програній війні побачили обі організації, що покищо політичні надії розвіялися, що і надії на центральні держави, і на антантські завели, вони почали розсипатися й падати. Щойно воскресення української державницької традиції зелектризувало наново українську іміґрацію, коли вона у своєму запалі побачила деякі заходи, а то й успіхи своєї помочі для української держави (делеґації, маніфестації, матеріяльна поміч українському урядові і т. п.).

Це „спамятання“ дало товчок до оснування в 1922 р. на Українському Національному Конгресі у Філядельфії „Обєднання Українських Організацій у Злучених Державах“, до якого приступило 7 центральних організацій. Своєю головною метою признав Конгрес „допомагати змаганням українського народу до здійснення ідеалу зєднання всіх українських земель в одну соборну українську державу“.[2]) З практичних завдань заявився Конгрес м. ін. за переведенням 4 правильних щорічних збірок на піддержання Рідної Школи в Галичині“.[3]) З уваги на американські відносини заявився Конгрес за освітою для дозрілих людей та за оснуванням українського банку в Америці.

Головне тепер питання: „Яку ролю відограє в цій крізі український народ взагалі й українська іміґрація спеціяльно“ в тій світовій крізі, що на думку автора буде гостріша від крізи світової війни. „Чи вспіємо ми використати до вершка своїх сил ці всі нагоди, які нам дасть будуча історія?“[4])

Безперечно ці питання хвилюють усіх українців, коли лише пригадаємо собі, яку велику ролю відіграла при останньому поділі світа українська іміграція Закарпаття. На такі питання ми радіб почути позитивну відповідь. О. Ревюк, міряючи дотеперішній поступ іміґрації, має дійсно „зовсім добре основану надію, що в недалекій світовій крізі ми відограємо багато значнішу ролю, ніж відограли в останній, та, що вложимо багато більший вклад у працю й боротьбу коло здійснення ідеалу нової української самостійности“.

Очевидно — скажемо від себе — ці надії не розвіються, якщо це нове покоління, що вже уроджене в Америці зацікавиться українською школою і загалом українством. А це вже до деякої міри є, як про це пише Осип Стеткевич, „молодь має свої власні клюби, а в тих клюбах обговорює ріжні українські справи, боронить українців там, де треба, словом та пером“. На доказ, що так є, наводить автор, що „катедра української мови в Колюмбійському університеті в Ню Йорку — це діло нашої молоді.

[1]) На основі урядових даних у роках 1899—1910 на 147.375 українських приходнів було 74.4% мужчин (пор. Дм. Галичин: „Розміщення української іміграції“, стор. 457). — У попередніх роках цей відсоток мусів бути ще вищий.

[2]) і [3]) О. Ревюк, стор. 321. Як виходить зі статті д-ра Л. Мишуги, „Обєднання“ переслало за час свого істнування на потреби краю понад чверть міліона долярів (пор. стор. 449).

[4]) О. Ревюк, стор. 323.

знайомитися зі станом справ Н. Дому і тому зважуюся дати прилюдну спробу відповіди на так часто і настирливо задаване питання, наскільки можлива санація цієї установи.

Для менше зорієнтованих завважую, що майно Н. Дому складається з чотирокутника камяниць між вул. Рутовського, Корняктів, Краківською та Вірменською вартости зол. 1,335.000.—
(головний будинок при вул. Рутовського 22., де міститься саля, оцінений на 900.000.— зол)
реальности при вул. Курковій 14. вартости „ 460.000.—
реальности при вул. Зибликевича 30. вартости „ 180.000.—
з половини реальности при вул. Краківській 24. вартости „ 75.000.—
і земельного майна Білка-Костенів (коло 500 моргів поля і 500 моргів ліса) вартости „ 400.000.—
Оціночна вартість цих реальностей дає разом зол. 2,450.000.—

Ліцитаційна вартість цих обєктів обнижується до 2,050.000.— зол.

Крім цього має ще Народній Дім правно не упорядкований запис пок. Фурикевича, а саме 40-морговий став в Долині (коло стації) та управляє фундацією пок. Білоуса в Коломиї, що складається з поверхового чиншового дому та партерового дому, занятого в невияснений спосіб та вживаного безплатно православним батюшкою і часовнею.

Зауважую, що всі цифрові дані цього звідомлення беру з офіціяльних праць п. адміністратора і подаю їх здебільша в заокругленні.

В моменті перебрання управи (в 1936. р.) майно Н. Д. було обтяжене на понад 1,500.000 зол., (міліон пятьсот тисяч зол.), в котрій то сумі коло 500.000 давали самі податкові залеглости враз з відсотками проволоки та карами.

ТАЙНИ П. М. БАЧИНСЬКОГО! МІСТЕРІЯ ПЕРЕБУДОВИ САЛІ ТА ФАСАДИ ОДНОГО ДОМУ.

Львина частина обдовження повстала за урядування останнього державного комісаря п. Михайла Бачинського, що в хвилині, коли перейма̀в урядування в 1929. р., застав розмірно скромне обтяження 320.000 зол. Обтяження, спричинене в періоді господарювання останнього комісаря було би ще на яких 80.000 зол. більше, колиб у літах 1933. і 1934. не здевалювались на таку суму долярові довги.

Не розпоряджаючи потрібним матеріялом, я невсилі висловитися про господарку попередників п. М. Бачинського, завважую тільки, що у т. зв. староруських кругах істнує устійнена опінія, що п. Черкавський за час свого короткого урядування мав вирубати дуби в лісі в Білці і продати їх по дуже низькій ціні, що, як кажуть, посередники, здорово на тому обловилися, а вартість і доходовість ліса значно обнизились.

І для оцінки діяльности п. Бачинського брак ще остаточних цифрових даних, бо провірку його діяльности за ввесь час урядування переводить щойно від півроку комісія, зложена з трьох урядовців воєвідського уряду і висліди цієї контролі є лише фрагментарично відомі. Вимоги українського громадянства сформулував посол В. Целевич, який підписав та передав б. львівському воєводі меморіял, щоби до праці згаданої провірної комісії з огляду на високо хвилюючі поголоски, а навіть прилюдно оголошені відозви, (отвертий лист пок. Липецького), допустити теж представників русько-українського громадянства, подібно як це передбачує регулямін теперішньої управи. Однак п. воєвода Пражмовський з засадничих причин відмовив, обіцюючи, що висліди контролі будуть у свій час закомуніковані Тимчасовому Виділові, а якщо мали би виказатися які зловживання, доконані у провірюванім періоді, винуватці будуть потягнені до відповідальности.

Причини непомірно високого зросту обтяження за часу комісарювання п. Бачинського було більше. Найважнішою була нещасна перебудова салі Народнього Дому, переведена коштом **438.000 зол.**, вложених в саму перебудову та адаптації; після дочислення страт і коштів при реалізації кредитів, потрібних на переведення цієї роботи, загальний кошт реконструкції переступає головокружну суму **600.000 зол.** (шістьсот тисяч золотих). Коли зважити, що саля Народнього Дому вже на кілька літ раніш, заки п. Бачинський став комісарем, була частинно зреконструована д-ром Овчарським — кошт цієї роботи ,при якій — мимоходом кажучи, українські підприємці не заробили ані сотика, — стає зовсім незрозумілим і фахівці слушно похитують головами зі здивування над її висотою, беручи під увагу навіть дійсно високу будівельну конюнктуру в рр. 1929/30. Про солідність виконання реконструкції свідчить факт, що добудівка на гардеробу при салі запалась на кілька центиметрів через лихе фундування. Не постаралась теж давня Управа за законне звільнення таким коштом перебудованої частини реальности від податку (т. зв. вільні літа). Чи на виконання тієї роботи була згода уряду, як надзірної влади, чи були які кошториси, наскільки їх переступлено і хто контролював будівельні операти, мені невідомо. Слід сподіватися, що цю містерію вияснить звідомлення провірної комісії.

Дрібніший факт, стверджений в часі мого урядування, дозволяє на здогад, що в подібних випадках комісар, чи може його органи, поступали крайньо ліберально і легкодушно. А саме в р. 1930 наказав магістрат відновити фасаду камяниці при вул. Краківській 24, яка є в половині власністю Н. Дому, та якою на основі угоди зі співвласничкою адміністрував Н. Дім. Кошт віднови фасади, виконаний на доручення Управи Н. Д. без згоди співвласниці тим самим архітектом, що увіковічнив своє імя у вестибулі театральної салі Н. Дому як виконавець реконструкції, зараховано в р. 1930. на поверх 22.000 зол., половиною цієї суми обтяжено співвласницю камяниці, однак повідомлено її про це щойно в 1934 р. Співвласниця рахунок признала лише на 8.000 зол. і лише половину, себто 4.000 зол. дозволила скомпензувати зі своєї частини впливів, а решту, себто понад 18.000 зол. мусів Н. Д. сам заплатити. В даному випадку ніхто кошторисів не робив, не затверджував, а роботи виконані на всетаки доволі велику суму, ніхто не провірював. Додаю, що віднова фасади була лише частинна, бо прегарний і високо артистичний портал тієї камяниці, відкритий минулого року на доручення консерваторської комісії, відновив під наглядом і за вказівками цієї комісії теперішній управитель камяниці і синдик Н. Д. д-р Д. Сосюкало коштом 5.200 зол.

Інж. Юліян Мудрак.

(Далі буде).

„Свідчать про це видавані нашою молоддю журналики, що появляються в ріжних місцевостях, як теж інші публікації, присвячені українській справі".*)

Зрештою український світогляд молоді, уродженої в Америці, будемо вважати за самозрозумілий, коли пригадаємо собі, серед яких виховних домашніх обставин та молодь зросла. „Як ми були дітьми, ми радо слухали історії наших людей. Але ми не чули історії Робінзона Крузе, скарбів острова, що ними зростали інші діти. Зате ми чули оповідання про козаків з України, про їх боротьбу за волю народу". Так пише Марійка Боднар (стор. 520), представниця молодого покоління в англійській статті „Союз — як його бачать молоді члени".*) (Докінчення буде).

*) Цитати зі студії О. Стеткевича „Українське шкільництво в Америці".

*) Не буде зайве подати такі факти, що українська молодь звертає на себе увагу своєю пильністю у школах, виступами на мистецьких, спортових чи інших змаганнях. Мені довелося стрічати кілька випадків напр. у Шикаго, що українка мала найкращий ступень з укінчевої середньої школи, а це дало їй вільний вступ до безплатних студій у досить дорогому університеті.

З Auburn походить Степан Галайко, що в 1932 р. вийшов світовим мистцем на Олімпіяді в Амстердамі в Голляндії.

Молодий українець, Джеймс Загорій з Мах у Норт Дакоті набрав світової слави на „контестах" (змаганнях) дрібненького писання та виграв багато нагород вартости кількадесять тисяч долярів. „Він каже, що може написати Лінкольнову гетисбурську промову 28 разів на дво-центовій марці (почтовій)" (пор. стор. 658)

Один день у країні домодільників.

Репортаж з Яворівщини.

Коли гасло „Розбудовуймо рідний промисл" вибилося нині чи не на перше місце серед повені гасел, що споконвіку наводнює нашу землю, то назагал маємо на увазі лише фабричний промисл. Зате в очах ширших кол громадянства домашній промисл приблизно такий важний, як торговля поштовими марками.

Тому дуже цікаво було мені звидіти Яворівщину — околицю, де домашній промисл становить головне джерело прожитку надмірно густого населення, що живе на неродючій пісковій землі. Здійснити той плян було остільки легко, що можна користати з гостинности мого вуйка о. Е. Ломницького, що пильно працює над організацією яворівського домашнього промислу кооперативним шляхом.

Дістатися до Яворівщини не важко, бо йде туди залізниця та автобус. Що вибирати?

АВТОБУСОМ.

Розвиток комунікації причиняється до фізичного знидіння, відзвичаюючи людей ходити. Здається, з того огляду австрійський уряд будував залізничі двірці декуди далеко від міста — напр. у Яворові у віддалі 3-ох кільометрів, чим побив рекорд Львова. Варшавське міністерство шляхів дбає, щоб залізничі рейки надто скоро не зуживалися, тому пускає до Яворова поїзд лише двічі денно.

Ті два моменти дуже корисно вплинули на розвиток автобусової комунікації між Львовом і Яворовом та приневолили мене нею покористуватись.

Стрілецька площа, великий заболочений автобус, його вантажать жидами і пакунками. Коли нутро автобуса виповнилося, пакунки перевантажують на дах, а середину дальше виповнюють жидами. Тим разом місткости автобусу ніхто не бере під увагу — пасажири стоять, сидять на колінах. З прикрим здивуванням стверджую, що я попав у якусь екстериторіяльну смугу, де не обовязує фізичне правило непроникливости тіл ані навіть розпорядок президента річпосполитої про автобусову комунікацію.

Опісля переконуюся, що їзда автобусом має ще й інші приємні сторінки. Шофер забув затриматися в селі, де на мене чекала підвода о. Ломницького і я висідаю щойно на початку „Малого Передмістя" Яворова. Хмарний вечір, темно хоч око виколи, околиця невідома; знаю лише, що треба переходити якийсь розвалений міст. Згадуючи не злим тихим словом забудькуватого шофера, йду до найближчих домів шукати підводи. Довідуюся, що ближче як пів кільометра нема ні одного коня, зате з трудом находжу провідника, що погоджується показати мені дорогу до Вільшаниці, де є парохом о. Ломницький

ДЕ НЕМА ФАБРИК.

„Як воно можливо, — питаю — що на цілому передмісті нема ні одного коня? Чим тут люди займаються? Хібаж усі не працюють по фабриках?"

„Фабрик у Яворові нема — відповідає мій провідник, 15-літній хлопчина, поляк, ломаною мовою — але й коней нема по що тримати, бо землі у міщан мало — до яких двох моргів на родину і та яка то земля — самі піски. Ціле передмістя — самі халупники".

„Щож вони роблять?"

„Найбільше забавки, але є також токарі, бондарі. Вони роблять бочки, дальше всяке кухон

не знаряддя: деревляні ложки, вилки, варехи, колотілки, молотки до мяса, колистки, пушки на перець товщо, валки до тіста і т. д., також веретонка?"

„І можна з того прожити?"

„Чому ні. Ложкар заробляє денно яких 2 золоті, токар 4—5 зол. Правда, за ті гроші мусить халупник купити ще й матеріялу — дерева, але з відпадків має паливо".

„І той заробіток мають вони цілий рік?"

„Могли би мати, якби хотіли, але літом майже всі працюють на полі, часом одні працюють на полі, інші дома. Зате в зимі, то ціла родина працює над забавками і токарськими виробами".

„Ціла родина?"

„Так, і малі діти працюють"

„Бідні..."

„Чому? Скажім малювати забавку — це для дитини не праця, а розривка. Хіба не люблять вони вигладжувати ложки „ґляспапером", бо це дуже одноманітне. Та все таки воно приємніше, як пасти на стерні худобу в холодні, сльотні дні".

ДИТЯЧИЙ РАЙ.

Доходимо до Вільшаниці. Ночую там, а на другий день їду зі сином о. Ломницького, Костем, до Яворова, щоб побачити все на місці. Йду до „Повітової Кооперативної Спілки", що скуповує вироби місцевих домодільників і перепродує їх кооперативі „Праця"; там показують мені крамницю з виробами в місцевих домодільників. Чого там лише нема! Просто дитячий рай: і коники і качочки і паяцики; одно перебирає ніжками, друге махає крилами, третє головою, четверте скаче. Дальше кухонне знаряддя: ложки, варехи, колотівки, валки... Ще дальше пудернички, дотепно сконструовані ігольниці, чашки на яйця, що разом зложені творять гарненьке різьблене яєчко і повно інших гарненьких дрібничок.

Та демократичної рівности магазин не знає — від першого погляду кидається виразний розподіл. З одного боку шляхта: галянтерійні дрібнички гарно поліровані та дбайливо різьблені (на жаль, панують закопянські мотиви); забавки дбайливо різьблені з повним реалізмом віддають форми тваринного тіла, а коли і зроблені з дощинок, то дуже гарно полякеровані. З другого боку чернь: забавки зроблені з куска дошки не все добре вигибльованого і розмальовані сорокатими арабесками, кухонне знаряддя.

Управа кооперативи — пп. Кисло, Волощак, Фірчук, Чопик, пояснюють мені:

„Перед 40 роками приїхав до Яворова п. Придаткевич і зорганізував за гроші краєвого і повітового виділу забавкову школу; ви певно бачили її один з кращих будинків у Яворові. До тої школи ходили здебільша хлопці з „Великого Передмістя" — нині вони роблять ті гарні забавки та токарські вироби. Мешканці другого передмістя, „Малого", від непамятних часів займалися токарством і забавкарством. Горді на своє знання, вони не ходили до школи. Нині вони виконують свою роботу так, як виконували їхні батьки, та діти. А шкода, бо це здібні люди. Побачить такий домодільник на ярмарку якусь нову дотепну забавку, так зараз її зробить. Та що з того, коли не хочеться йому порядно виконати: якнебудь, щоб лише багато. А коли би вони взялися дбайливіше до праці, виконували би менше виробів, зате багато ліпше платних.

ЛІПШЕ МАЛО, А КРАЩЕ

Ось домодільники з „Великого Передмістя" заробляють куди ліпше, дарма, що продукують менше забавок. Рахунок простий: менше праці, менше матеріялу, зате більший зарібок — та на „Малому Передмісті" того не хотять зрозуміти. Живуть з дня на день, думають лише про нині — і не можна їх переконати, що вони йдуть до певної катастрофи. Заливають ринок масовою продукцією, вони щораз то сильніше обнижують ціну. Вже тепер ринок переповнений тим „шмельцом". Щоб підбити ціну, треба би хіба того дещо спалити, так як у Бразилії палять каву.

Що гірше — вироби з „Малого Передмістя" взагалі тратять покуп. Деревляних ложок купують у нас щораз то менше, бо металеві мало що дорожчі, зате гігієнічніші. З того огляду навіть союзи кооператив не хотять їх перепродувати. Інше домашнє знаряддя розходиться в дуже малій скількости і по дуже низькій ціні. Дешевенькі, на борзі виконані забавки купують хіба найбідніші. До чого воно йде? За якийсь час домодільники з „Малого Передмістя" не зможуть вже нічого продати, забавкарський промисл зовсім загине"

ЧИ Є РАДА?

Годі найти кращий приклад на нашу рідну галицько-рутенську рутину — думаю і питаю:

„Невже нема на те ради? Приневоліть домодільників обнизити скількість продукції, підвищуючи якість, тим спосообом, що купуйте від них лише гарно виконані вироби!"

„Це було би можливе, якби ми мали монополь закупу забавок та інших деревляних виробів на яворівському ринку. На жаль, так воно не є: маємо польських і жидівських суперників. Недавно повстав у Яворові відділ фірми, що зветься „Заклади Накладче". З нею зрештою нема клопоту, бо вона, як і ми, купує лише порядно викінчений товар, а навіть найдорожчий — різьблені забавки, якими ми не торгуємо, бо це вимагає великого вкладу і легко ломиться. Зате годі собі дати раду зі жидами, бо вони купують і найгірші вироби, деморалізуючи домодільників,

„І не можна видерти їх з жидівських рук?"

„Нелегко. Раз — що вони, як я згадав, купують і найгірший товар, друге — що дають домодільникам кредити і тримають їх тим способом у кишені.

Зрештою і так зробили ми богато, між забралися до збуту виробів домашнього промислу перед двома роками І вже за той короткий час піднесли ми на тутешньому ринку ціни на вироби домашнього промислу майже вдвоє, хоча ціни продажні зовсім не піднеслися. Колись з домашнього промислу жило 7 жидівських родин і добре жили..."

(гал.)

Святкуймо без алькоголю!

В найбільший празник празників, яким є світле Воскресення Христове, святкуймо без алькоголю! У тих великих святочних днях нехай лунає гасло: „ЗАМІСЦЬ НА АЛЬКОГОЛЬ — ГРОШІ НА РІДНУ ШКОЛУ!"

Щоб це гасло практично перевести в життя, видала Рідна Школа по мистецьки виконані карти, що звільняють від частування алькоголем гостей. Така карта повинна прикрашувати кожний український святочний стіл.

Карти можна набути в Повітових Союзах Кружків (Повіт. Кружках) РШ. або в Головній Управі Рідної Школи у Львові, вул. Сикстуська 46, за зголошенням добровільного датку на Рідну Школу. Імена осіб, комітетів чи установ, що зложать за карту від 1 зол. вгору, будуть оголошені в пресі.

ГОЛОВНА УПРАВА РІДНОЇ ШКОЛИ.

Пресова конференція у нового воєводи.

В четвер 22. ц. м. на 11 год. передпол. новий воєвода п. **Альфред Білик** запросив на пресову конференцію представників усіх українських періодиків у Львові. Явилося 31 українських журналістів чи редакторів фахових і станових часописів; очевидно, була репрезентована вся українська політична й громадська преса, що виходить у Львові. З польської сторони, крім самого воєводи, був присутній начальник сусп.-політ. виділу (безпеки) п. Харвіч, городський староста Порембальський і ін.

Новий воєвода, привітавшись з кожним зокрема та поінформувавшись про характер репрезентованого часопису, виголосив довшу півгодинну промову, в якій подав коротко власний життепис та висловив свої погляди на ролю державного адміністратора і на ролю преси. П. воєвода признав, що хоч є реалізатором замірів уряду, проте зле булоб, колиб був тільки „листоносом", технічним виконавцем волі уряду: кожний адміністратор має змогу, чи навіть обовязок виявити свою індивідуальність. Покликуючись на слова нинішнього премієра, п. воєвода підтримує думку, що очайдушно булоб хотіти правити проти преси, себто проти прилюдної опінії, фаховцями формульованої. Воєвода розпочинає свій день праці від вислухання пресового реферату. Признає, що преса не може обмежитись тільки до інформаційної місії; преса має у своїй історії найчільніших журналістів-політиків, м. ін. такого Клемансо. Чимало спільного мають журналісти й адвокати: воєвода ширше мотивує цю тезу.

Новий воєвода обмежується до ролі обсерватора, який має лише інґерувати, а не змушувати згори йти окресленою дорогою. Політика не є штукою робити компроміси, тільки штукою дійти до цілі. Методи можуть підлягати критиці. Щодо своєї особи, своєї політики, новий воєвода дає пресі свободу критики. Виступає проти того, щоб записувати поголоски про сутички на економічному підложжі, без перевірки фактів. Просить співпрацювати у боротьбі проти дорожні. Протикомуністична пресова акція буде тільки тоді доцільна, коли матиме характер акції громадської, незалежної. Преса мусить зберігати військові тайни. Що торкається національних проблем, то субективізм воєводи полягає на тому, що він і представник держави і по національности поляк. Проблема польсько-українських взаємин складна, але нема проблем у світі, яких не можнаб розвязати і не всі проблеми мусять бути розвязувані тільки мечем. Безоглядна щирість, відкидання стидливих серпанків — це один зі шляхів порозуміння.

Новий воєвода закінчив покликом зберігати спокій і рівновагу нервів. Взаємне зрозуміння і добра воля працювати для щастя людей, які спільно замешкують край — це передумова співпраці.

В імені присутніх українських журналістів широко (теж ок. ½ години) відповідав **ред. І. Кедрин**, який подякував за навязання звязку (по українськи) та порушив низку практичних справ і злободневних болячок української преси, по польськи: новий воєвода, який останніх двацять літ перебував у корінній Польщі, слабо володів українською мовою). Звернув увагу на суто суспільницький характер української преси. Становище української преси до кожного воєводи залежить від його національної політики та від поведінки, як найвищого цензора на місцевому терені. Підхід української преси до національно-політичних та державних проблем — завжди річевий і поважний. Однак що інше стиль і публіцистична форма, яка залежить від індивідуального темпераменту журналіста. Цензура перечулена на пункті всяких живіших зворотів. Гама заборонених та дразливих тем надзвичайно розтяжна і плинка. Зокрема українська преса має вічні труднощі з обмірковуванням справ Волині, Лемківщини, Гуцульщини, москвофільства. Це не тільки громадянське право, але національний обовязок української преси боротися проти політичної тези регіоналізму. У Львові нема преси „української та руської", як згадав п. воєвода, тільки є преса українська і російська: писана літературною російською мовою або признаюча всеросійську неділимську ідеольогію. Зрештою — справа т. зв. русинів, це внутрішня українська справа, так як „шльонзаки" чи кашуби — це справа польська. Українська преса мусить бути сподвижником процесу національного освідомлення, якого ще не перейшли т. зв. русини, і не можна ставити їй в цьому перешкоди. В дальшому ред. Кедрин обговорював техніку львівської цензури та вказував на ріжні сторінки нинішньої практики. М. ін. передав п. воєводі число „Діла" зі вступною статтею зперед кількох днів, написаною з приводу його призначення, замісць якої у „Ділі" появилася біла пляма.

Признання пресі права критикувати п. воєводу — є першим і безпрецеденсіональним, надзвичайно відрадним проявом. Підхід п. воєводи до справ преси не тільки адміністраційний, але й суспільницький може чимало причинитися до поправи відносин між українською пресою та адміністраційною владою.

Після того п. воєвода Білик подякував присутнім. Новий воєвода зробив на присутніх українських журналістів враження ділової та енергійної людини, крім того знаменитого промовця.

ЖІНОЧА СТОРІНКА.

ДІТИ В КІНІ.

— Мамусю, а що той пан там робить? То чоловік тої гарної пані, що він її цілує?

— А дивись, мамусю, які страшні звірята? Я боюсь!

— Мамусю, той кінь біжить просто на нас...

— Чш... тихо там!

Чи не знайомий це всім вам діяльог? Чи і на вас не шикали, не оглядались невдоволені сусіди, коли ви повели дитину до кіна? А може ви чули ще прикріші оклики сусідів, може ваша донечка чи синцьо ставили вам ще більш клопотливі питання? Пригадайте і признайтесь.

Зате чи вести дитину до кіна чи ні вже від самого початку цього сурогату театрального мистецтва велись горячі дебати в колах педагогічних і у неодній родині. Ріжні чули ми думки і було багато й думок „за",багато і „проти". Вмішувалась нераз до тої справи і поліція, або зовсім забороняючи вступ дітям до кіна, або забороняючи його тільки до деякої міри, обмежуючи вік молоді чи доступ на окремі згіршуючі фільми. Брали участь в тому і духовні кола. Майже в кожній країні втручалась до того шкільна влада, але діти в кіні то всеж не рідкість, щоденне явище, тимто ця тема і далі актуальна.

Я знаю, що не одній з наших читачок ті думки, які хочу тут висловити, будуть не зовсім приємні, бо прошу вас, що зробити, коли нема де лишити дитини на той час, як ідемо до кіна? Чи може вже зовсім відмовити собі приємности побачити чарівного Клярка Гейбля, або „божеську" Грету, чи туалету Марлени? А зрештою не таке вже те зло, як дитина і побачить щось там у кіні, чого вона може й не мусілаб бачити — воно ще мале й не розуміє. Ось тут саме є той найгрубший цвях! Власне не можна виходити в цій справі з того становища, що дитина чогось там не розуміє.

Коли кожна з нас добре перетрусить свою память, то переконається напевно, як багато річей, яких вона у своїй найранішій молодости зовсім не розуміла, виплило пізніше в її памяти і було тлом до зрозуміння часто поважних фактів. Як часто говорили в нашій приявi дорослі про речі нам далекі і невідповідні нашому дитячому слухові, а потім все те ми собі пригадували, хоч може то тільки так торкнулось злегка нашого дитячого вуха, потім ті розмови мали той чи інший вплив на наш цілий світогляд. Як часто образ цілої родинної гармонії в майбутньому відтворювався саме на таких дрібничках, яких „діти не розуміють". А тому не можна і до кінових фільм пристосовувати отого „діти того ще не розуміють".

А який вплив мають деякі кінові образи на дитячі нерви? Може вас застановляє нераз, чому ваша дитина рожева і здається цілком здоровенька часом уночі кричить, кидається, здрігається. Воно вам пояснення не дасть, бо не памятає, що саме йому снилось, але чимало саме там було образів бачених у кіні. Отой тигр, що на початку фільми так подобався нашому кохaному хлопчикові, пізніше дряпнув улюбленого героя, або розірвав якесь менше таке миле звірятко. А отой пан, що зпоза темного вугла стріляв у другого, а потім за ним гонила поліція, або та ковбойська війна з бандитами, та небезпечна їзда на білому коні несвідомо відтворюються в памяти дитини і звідти оті здрігування і крики.

Нераз вас дивує, чому ваша доня раптом почала так цікавитися суконками, або приловили ви її на пудрованню вашим пудром чи якійсь невідповідній її вікові забаві з ляльками. Вас то огірчує, ви тому дивуєтесь, стараєтесь викоріняти ту пустоту з дитини, шукаєте причини, але забуваєте, що саме коли вона була з вами в кіні, тим самим способом пудрувалась Гарвейка і ваша доня тільки наподоблює її рухи.

Але може вже годі міркувань, бо тут треба булоб дуже багато ще писати і то річей, які якби ми над тою темою взагалі застановились, вирину'ть перед нами самі. Який же буде з тих міркувань вислід? Щож з тим кіном робити?

Певно, що викинути кіно з дитячого світу тепер вже неможливо, а може навіть і недоцільно, бож є багато і корисного у фільмових виставах, але мудра і уважлива мама буде все вибирати такі фільми, що не тільки їй цікаві, але й дитині шкоди не зроблять. Таких фільм чи то історичних, чи природничих, чи зі світу подорожі є вже чимало. Є багато і дуже приємних навіть для дорослих фільм з дітьми артистами, як наприклад фільми з Шірлей Темпль та інші. Часто є гарні мальовані фільми. Отже розумній уважній мамі треба тільки добре фільму підібрати, а великою поміччю для неї будуть виставлювані у вікнах образки фільм, що тепер для реклями вивішують всі кіна. Напевне згодом знайдеться якийсь підприємчивий добродій, що постарається і в нас улаштувати окремий дитячий кіно-театр (з грошевого боку напевно на тому не потерпить), але то ще далеке майбутнє. Тепер, якщо ми це конечне зло вже допускаємо до світу своєї дитини, то бодай дбаймо, щоб шкода з нього була якнайменша.

Х. К.

Жінки мусулманського світа.

Коли говоримо про жінок магомеданок, то в нашій уяві виринають закутані в ріжні покривала з ніг до голови постаті, які тільки своїми гармонійними рухами дозволяють нам догадуватись про їх красу. Разом з тими завоями здається нам, що й ціле їх життя окутане якоюсь мрячною таємницею та невільництвом. Та в дійсности світ колишньої магомеданської жінки зовсім не був такий тісний і життя її не було закутане такими серпанками, як ми собі це уявляємо. Принаймні закон Магомеда не передбачав ніякого невільництва, а навпаки дуже мудро регулював життя магомеданського світу.

Магомед був не тільки релігійним провідником, але й мудрим законодавцем. Бачучи, яке життя ведуть жінки, як усю вагу в ньому надають вони своїй красі і ріжним прикрасам та після того здобувають собі в суспільности таке чи інше становище, наказав Магомед закривати жінкам на вулиці шию, руки та вуха, тобто ті частини тіла, які жінки найбільше любили оздоблювати ріжними коштовними прикрасами. Зовсім не наказував Магомед закривати обличчя і цей звичай увійшов в життя вже значно пізніше. Постійні війни, які вели араби, примусили Магомеда застановитись над депопуляцією і він видає закон про полігамію (многоженство), але рівночасно Магомед досить строго регулює родинне життя і ставить жінку-матір на почесне місце в родині. Жінка невільниця ставши матірю від вільного чоловіка, відразу здобувала свободу. Подружжя мусулманські були основані на коханню або принаймні взаємній симпатії і для того чоловік перед шлюбом мусів дати за жінку якийсь викуп, щоб в подружжі не відогравало ролі віно нареченої і чоловік не брав собі немилої жінки тільки для її багатства. Установлює також Магомед і розводи, коли подружне співжиття є через нехіть одної або другої сторони негармонійне, але діти до 7-ми років мусіли лишатись при матері, хоч батько і був зобовязаний платити на їх утримання.

Ще довго після смерти Магомеда його закони зберігались в чистоті. Розвивається арабська культура, цвите мистецтво, промисл, архітектура, торгівля. Вже тоді були широко знані мусулманські університети, де викладали ріжні наукові дисципліни. Славні є тогочасні бібліотеки. Виріб паперу, що замінює згодом дорогий пергамент іде від арабів. Чудові килими, ріжного ґатунку тканини та матерії мають світову славу.

Тогочасна жінка-мусулманка бере широку участь у громадському житті і її роля та впливи дуже великі. Вона користується рівночасно великою пошаною та рицарською опікою мужчин. Найгіршим злочином того часу була образа жінки, за що винуватця виключали цілковито з товариського життя. В науковому світі жінки також займали високі становища і було чимало жінок професорок навіть у високих школах. В літературі також було чимало славних жіночих імен, особливо поеток. Знаємо про славних артисток та співачок, з яких найбільш блискучим було імя співачки Джеміле, що зачаровувала ввесь тодішній мусулманський світ. Були жінки судді, а навіть полководці.

Невпинні війни стають причиною занепаду мусулманської культури, змішання крови, винищення правдивої арабської аристократії. Розпуста, що шириться з Візантії та інших країн дає привід арабам примушувати своїх жінок закривати обличчя і тим хоронити порядних жінок від поглядів та переслідувань розгнузданих вояків.

По монгольській навалі на чолі з Чінгіз-Ханом занепадає арабська сила і культура, змінюється і становище жінки, яка перестає брати участь в громадському та політичному житті і переходить майже на становище невільниці в своїй родині. Аж по світовій війні завдяки Кемаль-Паші міняється знову становище жінки і турецька мусулманка знову привертає собі давні права і становище. За Туреччиною такий самий переворот відбувається і в інших країнах мусулманського світу. Єгиптянки, арабки з Сирії, Палестини, Марока, Тунісу та Альжиру потрохи еманципуються і починають відновлювати давні славні традиції. Сучасна туркиня може служити прикладом неодній жінці — европейці. Одначе ще й досі є деякі мусулманські країни, де жінки ще собі не вибороли свого давнього становища, але мабуть згодом і вони дійдуть того, що колись дав їм Магомед, а що відібрали їм згодом чужі впливи народів, що стояли своїм культурним рівнем далеко позаду тогочасного мусулманського світу. Колишня слава жінок мусулманок засяє ще своїм давнім світом, запорукою чого є здібности і розум мусулманської жінки. Назавжди згинуть гареми з їх нечинністю і принизливою для людської гідности ролею жінки-одаліски.

—o—

Ще про жіночу пресу.

На попередній „Жіночій Сторінці" п-ні д-р Д. Дзерович, даючи огляд української жіночої преси, забула згадати, що першим засновком жіночої преси в Галичині був час. „Мета", що виходив у 1908 р. за редакцією Д. Старосольської та додаток до „Діла" — „Жіноче Діло" (1912) за редакцією О. Кисілевської. „Громадський Голос" не дає жіночого додатку, бо „Жіночий Голос" виходить від якогось часу як окремий журнал. Крім нинішньої „Жіночої Сторінки" в „Ділі" слід іще згадати сторінку в „Нов. Часі" (двічі в місяць) та в „Народній Справі" (раз у місяць). Замітка про „Жінку", буцім-то цей журнал хотів „звязати із собою своїх примусових читачок", стилізована невідповідно, бо „Союз Українок" не примушує нікого, ні своїх філій ні своїх членів, передплачувати „Жінку", а старається їх зєднати собі так само, як наші інші часописи чи журнали.

—o—

З нашої хроніки.

З клюбового життя. Останній понеділок приніс живу дискусію в клюбі „Нової Хати". П. Мирослава Гординська говорила про „украінізацію" нашого помешкання. А що більшість присутніх цією темою живо зацікавилась, то й відгукнулась на її міркування. П. М. Гординська припускає можливість стилізації. Одначе розрізнює два її типи. Перша стилізація ґрунтовна, мало відмінна від первісної сільської хати, можлива тоді, коли вже передбачена при будові хати. Тоді можна збудувати сволоки, поставити відповідну кафлеву піч і т. д. Очевидно, найчастіше можна це робити на селі, або й у містечку, при будові віллі чи якогось літнища. Друга можливість стилізації хати — застосувати українські мотиви в модерному сучасному помешканні. Робимо це в місті, де маємо шаблонові чотири стіни, здебільша й невідповідно розмальовані. Гутірка на цю тему затягнулась до пізна.

СТОРІНКА БЕЗ ПОЛІТИКИ.

Любов серед звірят.

Кажуть, що в Совітах дали приказ: припинити трохи горячку женитись.

Наказано: кожному чоловікові можна тільки раз на місяць розводитись, або женитись. Справжнє страхіття! — кажемо, — що місяця розводитись? Хіба це любов? Це хіба звіринна любов а не людська.

Таким порівнанням робимо кривду звірятам, бо приклади з життя доказують, що любов звірят моглаб іноді стати прикладом для людей — зокрема для закоханих у Совітах.

Лис і лисичка.

Перший примір візьмім із лисятника де виводять чорно-сірих лисиць. Лисяче заведення не дуже радо показують, бо лиси легко хвилюються, не люблять чужих людей. Живуть вони парами. У кожної пари свій дімок відгороджений дротяною сіткою. Іноді лисів продають на розплодок теж парами. Ціна висока — до десяти тисяч за штуку. Ходити коло лисів справді не легко. До кожної клітки повинен підходити все один і той самий сторож у тій самій годині і з тої самої сторони.

Хочби мала незамітна зміна — лис негайно насторожиться, злякається і поживи навіть не тяне. Дуже важко теж лічити недужих звірят. Пробували подавати ліки в поживі — дарма. Лис не дається обдурити. Не даром же він хитрий як лис. Обнюхає поживу і відійде. А ні то так розідре мясо, що лік викине а мясо зїсть. Коли хтонебудь підходить до клітки — лис зовсім не покаже, що запримітив вас. Як лежав скрутившись у клубок з гострим носом на хвості — так теж і лежить. Навіть не гляне, тільки вухами стриже. Але прислуга знає, що він такий схвильований, що до корму навіть не доторкнеться. Одинаково поводяться і старі лиси й молоді, із срібною спиною і білим пушистим хвостом і лисинята. В одній такій клітці сидить лис-самець темний аж синій і густо посріблюваний. На питання, чому він сам один, сторож оповідає, що була в нього самиця та стара вже і лисинят не родила. Тому рішили її продати. Лис засумував і перестав їсти. Посадили йому в клітку молоду гарну лисичку. Лис забився в кут і тільки скалив зуби до неї. Так сидів він цілий день, а рано застали лисицю з перегризеним горлом. Управа звіринця рішила підождати, аж лис успокоїться. По якомусь часі знову пустили до клітки лисицю. Рано застали знову трупа.

— Жаль його — оповідає цікавим сторож. Такий красунь, а прийдеться хіба продати на шкіру. А тоді вже ціна не така. Дарма, лис не людина, його не намовиш.

Лис лежав у своїй клітці немов нічого не бачив, немов нічого не чув. І немов би нічого не відчував. Звір.

•

Парижани люблять голубів. Годі чимнебудь пояснити цю любов до голубів — може люблять голубятину. В кожному разі можна побачити дуже багато голубятників.

Пословиця каже: любляться, як голубів пара. Справді голубяча любов не тільки палка, але й вірна.

Одна власниця великої віллі купила собі голуба і уладила для нього у своїй віллі великий, ясний голубятник. Пані Г. була незвичайно зрадувана своїм голубом і написала про нього своїй родині у Польщі. Її родина настільки зацікавилась цим голубом, що післала до Парижа з Польщі живу голубку. Голуб привитав нову подругу незвичайно приязню. Та вона поводилась зовсім байдуже. Хоч повинно було бути зовсім навпаки, бо голуб був доброї раси, гарний і дорогий а голубка зовсім звичайна, проста „сизая голубка". Видно було по ній, що вона тужить. Двічі пробувала втікати. По якомусь часі немов погодилась із долею, поклала собі гніздо, вивела голубят і... знову втікла. Цим разом їй повелось і голуб залишився сам. Годі пояснити чимнебудь тугу голубки за рідними сторонами. Хіба тим, що залишила вона там якогось самчика, бо в Парижі і підсоння лагідніше і умовини були кращі. Голуб приняв зміну дуже трагічно. Затужив і помарнів, а що це було саме в осени і голубка повинна ще була сидіти на гнізді і вигрівати голубят, голуб сам сів на гніздо, розкрив крила і почав гріти малих. Але тому, що крила голуба зовсім інакше збудовані, як голубки, значить коротші і вузші — голубята по кількох днях погинули. Два дні сидів самчик не рухаючись. Третього дня застала господиня вже тільки трупа.

•

Не менше трагічну подію про птичу любов оповідало теж одно молоде париське подружжя, яке купило собі японських соловейків.

— Японські соловейки співають напевне гарніше та краще від наших. Адже в Японії все таке веселе, сонішне... — тішилось уже наперед гарним співом подружжя.

Та японські соловейки не добули зі себе ні одного звуку.

Обі птички, немов глухо-німі порозумівались знаками. Жаль було молодому подружжю страчених грошей та годі було соловейкам приказати співати. Птички були ніжні і сумні, особливо самичка. Дуже мало їла і чогонебудь лякалась.

Аж раз в ночі на досвітку соловейко заспівав. Його спів був такий ніжний і чутливий, що молоде подружжя прокинулось і як зачароване слухало прегарного співу, лякаючись навіть ворухнутись, щоб не сполошити розспіваного соловейка. А соловейко співав немов хотів усю свою дотеперішну мовчанку відспівати. Коли зійшло сонце, обоє встали і навшпиньках підійшли до розспіваного соловейка.

Маленька сіренька птичка, широко отворивши дзьобик, ціла дрожала від сили звуків у порівнанні з її величиною таких могутніх і повних невимовної чутливости й туги.

Так співав японський соловейко, а на дні клітки лежав перед ним маленький, сірий клубок — трупик самички.

Над нею, над своєю подругою співав він свою єдину пісню. Коли тільце самички забрали з клітки — соловейко замовк. Назавжди, бо небавом і він згинув.

——o——

ШАФА З ОТРУТАМИ.

На складі в одного льондонського антиквара виставлено недавно на прилюдний показ гарну, різьблену шафку з таким написом: „У цій шафці переховувала Люкреція Борджія пляшечки з отрутою".

Справді ця шафка містила в собі ріжні фляшечки і пляшечки з отрутами. Всі отрuї дають негайний вислід. Хто напився вина з кількома краплинами отрути, тратив негайно память і попадав у передсмертні судороги. Найцікавіше з цієї шафки є те, що коли хтось хотів вломитись до шафки з отрутами (одинокий ключ мала Люкреція Борджія) то в тій хвилині відчинявся автоматично один фляконик, з якого витрискувала рідина і по кількох хвилинах вломник уже не жив.

ПРОПАЛА КОРОБКА ДІЯМАНТІВ.

У головнім митнім уряді в Празі пропала дорога пачка з 991 діямантами, вислана з Антверпії. Посилка була заадресована до одної з праських шліфарень. Імовірно через помилку переслали посилку до іншої фірми, яка теж мала товар до митної оплати. Саму коробку без дорогоцінностей викинула Велтава на беріг за містом. Поліційне слідство не дало досі ніяких вислідів.

ЗАМОВЛЕНА КАНОНІЗАЦІЯ.

Помисловість американських злочинців справді неймовірна. Суд у Дітройті займається саме тепер справою якогось Сильвестра Гасельбаха, якого обвинувачують у найдивнішій справі, яка колинебудь опинилась у суді. Жертвою обманця був померший багатий фабрикант Вілям Фонтен. Скаргу на обманця внесли наслідники Фонтена.

На суді вияснилось, що Гасельбах обіцяв покійному фабрикантові, віруючому католикові вистаратись, що Фонтена зачислять до святих під іменем „святого Гедридруса". Цю „прислугу" згодився Гасельбах зробити за дешеві гроші, бо тільки за... 20.000 долярів.

Тому, що Вілям Фонтен був скупар, то Гасельбах згодився на виплату умовленої суми в десятьох ратах, кожна по 2.000 долярів. До своєї смерти виплатив Фонтен уже 9 рат. Тепер його наслідники домагаються звороту цілої суми і засуду обманця.

——o——

3.000 СУКОНЬ У СПАДЩИНІ.

„Дейлі Мейль" подає цікаву статтю одного зі своїх співробітників-істориків. У цій статті обговорює автор докладно спадщину англійської королеви Єлисавети.

Серед багатої спадщини цієї королеви було теж 3.000 дорогих суконь. Ці сукні зроблені з найдорожчих англійських матерій займали величезну гардеробу королеви, розміщену в 18 кімнатах. Цими сукнями займалося 8 служанок під проводом окремої одягальниці.

Після смерти королеви Єлисавети, парлямент ухвалив не згодитись на купно нових суконь для її наслідниці королеви Анни.

——o——

ШКЛЯНІ ДОМИ В ТІРАНІ.

Столиця Альбанії Тірана модернізується чимраз дужче. Саме тепер почали там будувати шкляні доми. Такі доми, майже в цілости шкляної конструкції монтують із нерозбивного шкла, яке спроваджують із закордонних гут.

Ці доми будує маґістрат Тірани для професорів академії наук. Цей експеримент спертий на досвідах в Англії та Америці має причинитися до популяризації нерозбивного шкла по містах. Імовірно за кулісами цієї справи скривається концесія, що її альбанський уряд дав анґлійському підприємству на виключне право переведення електрифікації.

——o——

ВЕСЕЛЕ.

ВІЧНО ПРОФЕСОР.

Професор Пікар, славний не тільки зі свого лету у стратосферу, але з великої розсіяности. Одного разу приїхав він до свого знайомого, який мав підміську віллю. Приїхав розпчиханий і закашляний.

— Вікно в переділі, де я сидів, було розбите — оповідав Пікар — і вітер дув мені просто в лице.

— Чомуж ти не замінився з кимнебудь за місце? — допитувався журливо приятель.

— Неможливо було... — зідхнув Пікар — бо я сам їхав у переділі.

Алькоголь і тютюн спиняють умовий розвиток людини.

Коронаційні приготування в Льондоні.

Приготування до коронації в Льондоні набирають чимраз більшого розгону. Дирекція почти запевнила величезній скількости представників закордонної преси та ріжних агенцій телефонічну і телеграфічну службу. У кільканадцяти місцях столиці будуть уладжені окремі стації пресової обслуги, щоб журналісти могли якнайшвидше получитися з Европою.

Для вигоди льондонців приготовили автоматичний будильник. В дні 12. травня телефонічний дзвінок збудить у 4. год. рано всіх власників телефонічних апаратів. Телефон дзвонитиме так довго, поки хтось не підійде до апарату і не здійме слухальця.

Від 19—23. липня відбудуться міжнародні регати в заливі Торквай, у яких стартуватиме 370 яхтів ріжних европейських держав. Також з Канади приїде веслярська дружина, яка стартуватиме на англійських човнах. Для учасників цих змагань уфундувала королівська пара ріжні дорогі нагороди.

Королівська коронація притемнить своїм блеском всі дотеперішні цього роду англійські паради.

Надзвичайна сесія сойму і сенату.

Політичні кола впевняють, що президент Мосціцький скличе сойм і сенат на надзвичайну сесію між 18. і 22. травнем ц. р. Програму нарад надзвичайної сесії устійнить розпорядок президента.

О. З. Н. лише для поляків.

Перед двома днями на пресовій конференції у Варшаві полк. Ковалевський, шеф пропаганди „Обозу Зєдночення Народовего“ заявив, що до ОЗН можуть належати лише поляки, без огляду на своє віроісповідання, походження і расу. Підкреслив, що ОЗН не є монопартією. Кожна монопартія забороняє інші політичні організації, а ми будемо змагати до обєднання людей спільними конкретними завданнями, що стоятимуть перед нами, але не введемо категорії заборонних понять. Одначе змагатимемо до того, щоб ті люди, що до нас приходять, виступили з партії.

Знову інж. В. Баранський, шеф міської організації ОЗН на виленську округу заявив на пресовій конференції у Вильні про відношення до жидів, що хочуть вступити до ОЗН ось що: Наше відношення до жидів таке саме, як було би відношення жидів до поляка, який хотів би вступити до партії сіоністів. На питання чи ОЗН важає за можливе зміну виборчої ординації відповів: Чомуж би ні! Полк. Коц підкреслив у своїй деклярації, що ОЗН стоятиме на грунті конституції, а виборча ординація не є конституцією Ніяка точка деклярації не стане на перешкоді, якщо прийдемо до переконання, що ординацію треба змінити. Парляментарний устрій не склав у нас іспиту зрілости. Ні з періоду 1919—1926, ні з пізнішим періоді сойм ніколи не репрезентував опінії всього громадянства. Ординація, що тепер обовязує, теж не оправдала покладених на неї надій. Цю прогалину виповнить ОЗН, як найширший вислів суспільної опінії. Вже нині деякі парляментарні групи зголошуються до нас з пропозицією співпраці. Згодом буде вибраний новий сойм, на основі нової виборчої ординації, що репрезентуватиме опінію цілого громадянства.

Масовий наплив утікачів із СССР.

КАЇРО, 22. 4. ПАТ. Вже більше ніж два місяці не приходить ніодин лист з Кавказу до Туреччини і до східних держав. До перського Азарбайджану прибуває щораз то більше утікачів, головно хлопців, що вступають до туркестанських повстанчих відділів. Ірак відмовляє права азилю усім утікачам з СССР.

—o—

Приїзд прем. Ґерінґа до Риму.

РИМ, 22. 4. ПАТ. Прем. Ґерінґ приїхав нині передполуднем до Риму з дружиною. На дворці привитав його державний підсекретар міністерства закордонних справ Бастіяніні та німецький амбасадор у Римі фон Гассель. Найближчим поїздом відїхав до Неаполя. Італійська преса пише, що прем. Ґерінґ побуде в Італії два тижні.

—o—

Присилайте передплату!

Еміґраційні справи.

ОСТОРОГА ДЛЯ ЕМІҐРАНТІВ, ЩО ЇДУТЬ ДО ПІВДЕННОЇ АМЕРИКИ.

На основі вісток, що їх дістав Еміґраційний Синдикат, у ріжних точках Південної Америки, де групуються еміґранти з Польщі, передовсім у портових містах, є зорґанізовані ватаги злочинних аґітаторів, що намовляють еміґрантів купувати дешеву землю у провінціях Бразилії, Арґентини і Параґваю. Ті ватаги можна перш за все стрінути недалеко кордонів. Там обіцюють вони своїм „клієнтам“ легко передістатись на другий бік через кордон. Члени тих ватаг дуже добре орієнтуються, що новоприбулі еміґранти мають гроші на купно землі. Заагітованих легковірів ведуть у непрохідну пущу і там ограбовують їх з гроша і навіть одягу. Є поголоски про **випадки вбивства.**

До тих ватаг частинно належать також еміґранти з Польщі, які все відограють ролю „родимців“. Новоприбулі еміґранти, сентиментально настроєні до тих „родимців“, дуже легко їм вірять. Поборювання тих ватаг дуже важке, бо ограблювання відбувається у пограничних пущах, де виключена всяка військова чи поліційна інтервенція.

ОШУКАНЦІ ҐРАСУЮТЬ ПО ВОЛИНІ.

Бразилійська влада зліквідувала у провінції Сан Павльо ошуканче товариство еміґрації і кольонізації. Агенти цього товариства брали від поселених вже у Бразилії наших людей гроші й обіцювали спровадити до них їх родини на основі рільних контрактів. Одначе цього не робили, лише вимантачували гроші. Бюра цього товариства опечатані і за „директорами“ ошуканчої установи шукає даремне поліція.

Це товариство діяло також на Волині. Серед населення вештались якісь агенти, що намовляли висилати по 300 і 500 зол. до рук якогось д-ра Володимира Бабцова, за що він мав прислати потрібні документи. Злочинна робота цих агентів уже зліквідована.

—o—

НОВИНКИ.

— З нинішнім числом „Діла“ висилаємо своїм точним передплатникам безплатний додаток: том новель В. Бірчак „Золота скрипка“. Пригадуємо тим, що не прислали 25 сот. на кошти пересилки книжки, що треба буде їх долучити до найближчої передплати разом із новими 25 сот. на книжку за травень. Рекламації щодо цієї книжки Адміністрація бере на увагу тільки до 14 днів.

ЛІТЕРАТУРНИЙ КОНКУРС „ДІЛА“ Ч. 19.

О. К

Моя перша поважна роля.

(Докінчення.)

Зараз на другий день я взялася щиро переводити свій плян і влекшила молодому Миронові зустріч зі мною. Та він зрозумів, що це його лист зробив свій вплив на мене. Я почала звисока:

— Мій пане! Я хотіла подати до вашого відома ...хоч як мені це прикро, бо ви дуже симпатичні і щиро ставитесь до мене... що я не можу приймати від вас листів і цвітів, бо...

Нині я вже не памятаю тих усіх „бо“, якими я старалася його переконати і не помітила навіть, що він слухає мене дуже уважно, але не на те, щоб... послухати, а попросту тому, що любив, як я розмовляла з ним.

З кожним днем було гірше. Він уже осмілився підходити до мене як до знайомої, почав заходити за куліси до гардероби і не соромився скривати свого почування перед акторами. Вони підсміхалися, але він проходив мимо, якби їх не бачив.

Радник Балицький знав про це все і прийшов до мене вдруге.

— Бачите, пане раднику я заявила йому щиро — ваш плян не вдався... Вийшло ще гірше.

— Я маю інший, більше радикальний — відповів він — але чи ви згодитесь на нього. Та коли ви справді маєте для того смаркача хоч трошечки симпатії, ви допоможете мені. Він мусить побачити на власні очі, що ви любите другого...

— Але-ж я нікого — —

— Я про це не смію вас розпитувати, а тільки хочу, щоб ви як талановита артистка заграли таку малу комедію...

Старий радник мучив мене так довго своїми аргументами, присягами, зідханнями, навіть сльозами, що я мусіла згодитись.

З театральної трупи я вибрала на свого партнера старого, лисого пияницю, якому радник приобіцяв 10 золотих, коли він зуміє відограти ролю заздрісного так добре, що „Молодому Миронові відхочеться“. Ми вжили старого способу і написали до молодця анонім, що мовляв — такий-то „щирий приятель“ повідомляє його, щоб не тратив грошей, часу і серця на залицяння до артистки, яка віддавна кохається в такому-то ...а коли він не вірить то нехай прийде після вистави в годині 11-ій перед дім такий-то...

Перед домом, де я мешкала поставили ми одного статиста, що мав підійти до молодця, вклонитись йому і попровадити його під вікно моєї кімнати. Вікно було закрите завіскою так недбайливо, що можна було знадвору все бачити. Коли мій звеличник підійшов до вікна, він побачив мене, як я сиділа за столом і приймала чаєм свого „вибраного“ — старого, лисого актора. Наш театральний симпатюга Сироїжка робив солодкі міни, цілував мене в ручки, обіймав і я відповідала на вияви його любови солодкими очима, навіть пестощами. (Все це для кращої будучини студента, щоб не змарнував своєї карієри!).

Враження мусіло бути страшне. На другий день уранці я зістала такого листа від молодця, що аж болісно було читати. Він проклинав той день, коли кинув своє серце під ноги акторці без серця та сорому — —

І якби не його батько, що ввесь сяяв на радощах і засипував мене чеколядками та цвітами, то я справді не мала б певности, що зробила добре діло.

Молодого Мирона я більше не бачила в театрі. Минуло 6 років. Я опинилася з трупою в іншому містечку і мала одного дня піти як делегатка до голови місцевого касина, щоб він відступив нам дешевше салю на вистави. Приходжу, а передімною — Мирон Балицький. Він увесь поблід, як мене побачив, я — почервоніла.

— Ви тут? — спитала я збентежена і перейшла до своєї справи.

— Я принціпіяльно до театру не ходжу — відрубав він мені різко. — І взагалі не вважаю театр таким огнищем культури, щоб його спеціяльно підтримувати...

Переконувати? прохати?

Мені самій стало ніяково за мою давню поведінку. Я зрозуміла, чому він міг зненавидіти театр на ціле життя. І я спитала холодно, а чемно:

— А чи в такому малому містечку маєте інші культурніші огнища?

— Так, маю — перебив він мені різко — маю родинне огнище... і це мені вистачає..

Замість відійти — як він ждав цього у тій хвилині — я сіла спокійно на канапі проти нього і сказала з усміхом:

— Як це мене тішить! Але ви дуже невдячні! Чи ви знаєте що саме своє щастя ви завдячуєте мені?

— Вам?!

— **З Міщанського Братства.** Заповіджений реферат з чайним вечором на день 25. IV. ц. р. год. 6. веч. не відбудеться з причини ювилею в 40-ліття Реміснччої Бурси, у якому то святі Головний Виділ просить взяти гремільну участь.

— **Учнівський „Драматичний Гурток"** при державній українській гімназії у Львові (гол. заведення при вул. Сапіги 14) виставить у неділю 25. квітня ц. р. в год. 18.30 (6½ веч.) комедію Моліера „Скупар" у салі заведення. Виставу попередить пояснювальне коротке слово і монолог на дві пари при звуках орхестри Драм. Гуртка.

— **В Українськім Науковім Інституті в Берліні** відбудеться 23. ц. м. виклад д-ра Масюкевича на тему: Конституція СССР і дійсність.

— **Розбудова доріг у Станиславівщині.** Управа фонду праці виладила програму розбудови доріг у станиславівському воєвідстві. Плянується будова 1.125 км. державних доріг, при цьому кільканацятьох мостів коштом 2,554.000 зол. Минулого року відбудовано 402 км. доріг і обсаджено деревами 63 км. доріг.

— **Новий костел.** У Гребенові викінчили будову костела. Будову цього костела почали були ще в 1928 р., та після побудування фундаментів робота була припинилася з причини недостачі фондів. Костел уже готовий і внутрі.

— **Плямистий тиф під Коломиєю.** В селах Ключів Великий, Молодятин і Гуцулівка коломийського повіту стверджено пошесть плямистого тифу.Влада перевела цілковите відокремлення місцевостей. Судові розправи, в яких виступають люди з тих сіл, відкладають з уряду.

— **Ще один хлопець помер на рака.** 19. квітня ц. р. помер у Стрию син городського судді Юрій Губецький. Оглядини спеціялістів ствердили недугу рака типу саркома гепатіс, з перекидами круріс і коллі. Цей такий рідкий випадок ствердження рака у такому молодому віці вже третій за останніх 15 літ. Останній випадок, згідно з лікарською хронікою, трапився тому кільканацять днів у Вильні.

— **Новий людовий дім.** В Ковалівці біля Монастириск завязався комітет, який приступає до будови людового дому. Комітет розпоряджає поважнішим фондом на цю ціль.

— **Арештування в Скільщині.** В останніх днях перевела поліція у Скільщині арештування серед осіб, підозрілих у комунізмі. Деяких арештованих відставлено в розпорядження судової влади, інших після переслухання звільнено. Кільком наказано покинути місцевости в прикордонній смузі.

— **Залізна руда на Волині.** В околиці села Залізниця рівенського повіту відкрили багаті поклади залізної руди. Ляборатарійні досліди виказали, що руда містить коло 52 прц. заліза та значну скількість мангану. Справою занялися міродатні чинники, що вислали туди комісію геольогів. Кажуть, що нововідкрита залізна руда належить щодо якости до найкращих у Польщі.

— **Красна хроніка.** У Ниркові, пов. Заліщики повісився на дереві Андрій Косян, 60-літній емеритований інструктор плекання тютюну зі Заліщик. — Слідство виявило, що в обікражі фільварку в Поникві (Тернопільщина) помагав злодіям нічний сторож. Злодії його звязали за його згодою, а збіже закопали в лісі. — Недалеко Сухоставу напали невідомі бандити на Хаїма Вінтерфельда, купця з Васильковець пов. Копичинці та забрали в нього 225 зол. у більоні. — У Білозежі біля Зборова два поліцаї попали на Івана Партача, що втік із арешту в Зборові. Він мав при собі кріс. Коли Партач став утікати, поліцаї вистрілили та зранили його. Всетаки Партачеві вдалося втекти. — На залізничій стації в Зимній Воді під Львовом дісталася під потяг і погибла 49-літня Катерина Белік у хвилині, коли хотіла вратувати свого песика, що вибіг на шини. — Людвик Балецький із Стрілиськ бобрецького повіту повісився в поліційнім арешті у Львові, арештований за крадіж.

— **Напад на коршму.** На коршму у Волиці підгаєцького повіту напала шайка озброєних людей. Заставши там кількох селян, звеліли їм та коршмареві положитися лицем до землі і зрабували стокількадесять зол. та увесь запас горівок і перекусок. Опісля втікли без перешкоди. Поліція арештувала кількох людей, на яких паде підозріння.

— **Пожежі.** В Тарнавці стрийського повіту згоріла загорода Василя Магурчака. Жертвою вогню стали мешкальні будинки, дві стайні, стодола, шпихлір і живий та мертвий інвентар загальної вартости 10.000 зол. — У Гнильчу підгаєцького повіту хтось підпалив одну жидівську загороду. Вогонь перенісся на сусідні будинки. — У Волощині бобрецького повіту згоріли 4 господарські загороди. Вогонь повстав від іскри товарового потягу, що їхав до Станиславова. — В Рожанці Вел. біля Сколього вибухла в ночі пожежа в хаті Матвія Лочинця і знищила ціле газдівство з худобою. Згорів теж 70-літній господар, що будучи хорим, не міг завчасу вийти з хати.

— **Криваві заворушення в Радомі** скалалися минулої середи. Перед будинком фонду праці зібралося кількасот безробітних і пробували дістатися до середини. Три поліціянти хотіли їм перешкодити, але безробітні обкидали їх камінням. Тоді поліція вжила пальної зброї, наслідком чого один з напасників Валенти Квєтнєвський дістав тяжку рану і перевезений до шпиталю помер. На місце заворушень прийшов більший відділ поліції й арештував кільканацять осіб.

— **Сензаційна афера в суді.** Бидгощ має небуденну сензацію. Після наглої смерти Т. Фудзінського, касієра городського суду в Бидгощі виявилось, що він присвоїв собі понад 122 тисяч зол. Від 1935 р. аж до недавна фальшував книги, квіти і т. д., а ревізії не виявили його зловживань. Одному з ревізорів Фудзінський позичив по ревізії 2.000 зол. — як сам висловився. Тому Фудзінський часто виїздив на довший побут закордон, а його жінка купила в 1928 р. велику каменицю, уладжувала гучні бенкети, носила футро за 5.000 зол., кульчики з брилянтами за 1.500 зол. Його помешкання складалось з 9-ох кімнат гарно умебльованих. Тепер державний скарб заінтабулювався на камениці Фудзінської, крім того вона буде відповідати перед судом за присвоєння собі 120.000 зол.

— **17.408 дітей зголошено до варшавських шкіл.** До вселюдних шкіл у Варшаві зголосилося на новий шкільний рік 17.408 дітей, з яких закваліфіковано до школи 17.118, а 290 дітей лікар відкинули. До самої I. кляси зголосилося 14.574 дітей, до вищих 2.544.

— **Катастрофа в кіні.** В естонському містечку Кілінгінеме висвітлювали фільму для шкільної дітвори. З невідомої причини фільма спалахнула вогнем. Серед дітвори настав переполох. Учитель звелів дітям положитися на долівку. Замісць того діти кидалися просто у вогонь, бо фільмовий апарат стояв коло дверей. Кільканацять дітей вискочило зі салі, що находилася на другому поверсі, на вулицю. Тимчасом настала експльозія і ціла саля станула у вогні. На дітях займилося вбрання. Дві дівчинки згоріли живцем, двоє дітей вмерло в шпиталі, куди перевезли 49 попечених дітей. Двацятькілька дітей попеклося легко.

— **Юрій VI. не має права до корони?** Правдиву сензацію викликала в Льондоні скарга якогось Антона Гола, який домагається відкликання короля Юрія VI., до часу, поки його справа не буде вирішена. Тому, що в Англії династичне законодавство дуже дрібничкове, найвищий суд мусить зайнятись цією справою. Але розправа відбудеться в жовтні ц. р., значить, буде муштардою по обіді, бо коронація відбудеться у травні. Льондонські часописи пишуть, що Голь займається пристрасно генеальогією. Про себе каже, що походить у простій лінії від Тудорів, та що його повинні коронувати на англійського короля.

— **У барсельонському зоольогічному городі** не мають чим годувати звірят, тому висилають їх до Франції — мабуть до париського зоольогічного городу.

— Чи ваш батько не оповів вам нічого?

Ні, він справді не знав нічого, цей щасливий молодий суддя...

— То дозвольте, що я оповім вам, як це було справді з тим анонімним листом і тою вашою засідкою під моїм вікном, коли я грала першу справді поважну ролю із лисим Сироїжкою у своїй кімнаті — тільки для вас...

Він витріщив очі, — спочатку не вірив — я мусіла засміятися.

—Чи ви може нещасливі? — я спитала.

— Навпаки... Я повинен вам бути вдячний. Чим я можу вам зреванжуватися? Хочете? куплю вам нині, як колись цвіти, ні, ще гарніші — цілу велику китицю!

— Нащо мені цвітів? — кажу — коли ми за останні дні заробили по золотому на душу. Відступіть нам дешево салю на вистави...

— Не тільки дам вам за пів дурно салю, але ще зроблю рекляму серед нашої інтелігенції, щоб розкупили білети. Чи ви повірите, що я від шости років не був у театрі? Не міг дивитися на ніяку артистку, всі видавалися мені комедіянтками. А тепер бачу, що і вони мають серце...

— Може і маємо — кажу — але воно нам найбільше потрібне на сцені. Поза сценою нам треба головно розуму.

— Справді хитро ви тоді заграли цю інтригу зі мною! Але мусите мені ще раз заграти „Казку"...

Від того часу, кілько разів приїзджаємо до того містечка, пан Мирон Б. опікується нашою трупою і маємо що-вечора повну салю.

А я дістаю за кожний виступ — прегарну китицю рож і досі ніхто не знає від кого і... защо.

Якщо знаєте, що „Просвіта" пригортає до себе інші наші установи, то допильнуйте, щоб ті установи зложили на „Дар Просвіті".

З малої салі Лисенка.

ОЛЬГА ЛЕПКОВА.

Кожний перший виступ нової одиниці в нашому музичному світку треба щиро витати, бо це означає збільшення наших музичних кадр і посилення справи нашої музичної культури. А коли цей перший виступ уповні вдається і коли ця нова музична одиниця є одиницею освіченою, даровитою, з поважними мистецькими намірами — тоді можемо такий виступ не тільки витати, але й ним тішитися. Відноситься це власне до концерну **п. Ольги Лепкової**, якоїназвище відбилося в останніх часах прихильним відгуком у всій українській пресі і серед мельоманів з нагоди її дебюту у „Страшнім Дворі" у львівській опері та опісля в „Нюхтюрні".

Тепер п. Лепкова виступила вперше з власним концертом, з цікавою, поважною програмою, зложеною з пісень та оперових арій — і її виконанням заслужила на повну похвалу. Її голос, гарний мецосопран з великим діяпазоном, звучав повно і чисто. Співачка володіє ним добре; найліпшим доказом цього було хочби те, що вона виконала важку програму, зберігаючи до кінця свіжість та експресію голосу. Співачка може не орудує ще як слід динамікою, головно у її частині „піяно", але це з часом напевно виправиться.

Цікавими точками були в програмі неспівані у нас ніколи арії з „Тараса Бульби" Лисенка і Маєрбера з „Пророка"; дуже гарні пісні Реґера і Малера. І ті й інші твори відспівала концертантка музикально і культурно. Зібрана, на жаль, не конче численна публика приймала співачку дуже прихильно.

Великою „підпорою" для концертантки був у цьому її першому самостійному концерті **Антін Рудницький** при фортепіяні.

В заст. Рс.

Дописи.

КОПИЧИНЦІ.

Загальні Збори „Українбанку". Дня 17. квітня ц. р. відбулися звичайні Загальні Збори „Українбанку" при меншім заінтересуванні членів, ніж це бувало попередніми роками. Збори відбувалися при дуже малій кількости членів, хоч були аж надто добре проголошені, бо скликані вже вдруге. Зборами проводив о. Бриковач, секретарював В. Пеншак. Відчитані звіти з ревізії та поревізійне письмо РСУК. стверджували, що в господарці „Українбанку" поволі настає поправа; також Контрольна Комісія у своїм звіті ствердила, що „Українбанк" приходить уже до себе по роках для нього дуже тяжких під кожним оглядом. Дискусія також сильно відрізнялась від дискусій в попередніх літ. Крім кількох „загачувань" дирекції кількома членами Т-ва за деякі недомагання більш формального характеру, дискутанти торкалися суттєвих справ, головно на тему, як збільшити суму оборотів установи. Всі промовці підтверджували думку, що тільки дрібною ощадністю зможе „Українбанк" збільшувати свої оборотові фонди і на взір ставили акцію Торговельно-Промислового Банку у Львові разом з його практично-технічним переведенням збірок дрібної ощадности, що введено від недавна вже в Копичинцях між приватними купцями. На місце уступивших 4 членів Надзірної Ради вибрано м-ра О. Зеленецького, Пунаса, інж. Я. Мушія та Д. Еліїва. Чистий зиск у квоті 192 зол. розділено так: для „Рідної Школи" в Копичинцях 100 зол., для інвалідів 20 зол., решту до запасного фонду Т-ва. По замкненні Зборів присутні з вдоволенням розходилися домів, бо бачили, що бурхлива атмосфера Загальних Зборів „Українбанку", яка бувала в попередніх роках, перейшла вже до історії. „Українбанк" зачинає наново здобувати довіря серед громадянства, яке в останніх роках було сильно захитане. Тепер громадянство Копичинеччини повинно знову складати свої ощадности у своїй установі, а не в чужих, бо для ульокованих грошей в „Українбанку" має також дуже добру запоруку

СТРИЙ.

Концерт у честь Лесі Українки. Філія Союзу Українок улаштувала 7. квітня ц. р. академію в честь Лесі Українки, яка добором програми, мистецьким тіном і виконанням далеко переросла всякі провінціяльні імпрези. Признання належиться аранжеркам академії, які для звеличання памяти Лесі Українки не завагалися запросити замісцевих виконавців (піяністка Марта Кравців і Марта Колтунюківна, декляматорка І. Гошовська), хоч улаштування свята при допомові „чужих" сил вимагає чимало коштів. Академія складалася з двох частин. У першій частині сполучені хори іфліфі кружків відспівали дві пісні до слів Лесі Українки. Музику до одної з них („Гетьте думи сумні!") скомпонував диригент хору Евген Пасіка. Письменниця Ірина Вільде своїм рефератом віційшла тим від шаблону, що не заторкувала в ньому цілої творчости Лесі Українки, а вибрала тільки одну проблєму з неї: насвітлила погляд поетки на мистця та мистецтво недержавної нації на основі аналізи її драматичної поеми „Оргія". Перша частина закінчилася „Весняною Сонатою" Бетовена у скрипковім виконанні молодої талановитої скрипачки Ольги Заяцівни. Другу частину почала Марта Кравців „Елегією" Лисенка. Далі відіграла Ревуцького: „Прелюд Ес-дур" і Ліста: „Ля Кампанеля". Марта Кравців є вже досить відома як один з талантів нашого піяністичного доросту і має прегарні рецензії фахових музичних критиків так, що зайвими можуть здатися її похвали диригента. П-ні Лиськіва, дружина нашого відомого композитора, відспівала три пісні до слів Лесі Українки. Остання пісня „Ой давно, давно" — це властиво пісня зі збірника Лесі Українки, до якої музику скомпонував сам З. Лисько. Замісць належного признання хочеться висловити жаль до співачки, що не дає пізнати себе ширшій публиці. Цей сам жаль можна мати і до декляматорки Ірини Гошовської, яка в „Казці" Лесі Українки здобула гарний успіх. Загальне враження від свята дуже миле. Слухачі виходили з салі з тим гарним вдоволенням, що були учасниками справді культурного й мистецького свята. **Гість.**

Скріпім матеріяльну основу освітніх змагань! Не жалуймо жертв на „Дар Просвіті".

СТАНИСЛАВІВ.

Гостина „Богеми". Концерт жіночих ревелєрсів був милою симпатичною гостиною, що приємним споминим залишиться у памяті приявних. Чотири симпатичні дівчатка враз зі своїм музичним провідником уже самою появою в прегарних костюмах підбивають глядачів, а коли починають співати, публика залишається під повним їхнім впливом. Соботівна кольоратурою, Купчинська „контрабасом" емоціонують увесь час. Коли до того додамо мягкі й симпатичні голоси Войтіховської та Михайлюківної, просто незвичайну зіспіваність, прекрасну дикцію (навіть у німецькій мові), а надусе чарівну інтерпретацію, то хіба не здивуємося, що „Богема" мусіла „бісувати" пять разів, що публика з великим жалем пустила їх з естради. Балтарович як провідник і композитор збирав теж рясні оплески. Концерт зачисляємо беззастережно до мистецьких у ділянці легкої та камерної музики. Жаль лише, що публики було небагато.

Нарешті пємо свою содову воду й лімоняду. У Станиславові повстала українська фабрика содової води і лімоняди п. ф. „Буркут", якої вироби в нічому не уступають чужим. Тому віримо, що станиславівське громадянство підтримає нову станицю, прохолоджуючи гортанку напоями „Буркута".

Мануфактурна складниця. Вже від довшого часу відчували недостачу мануфактурної складниці в нашому місті і тому на днях основано таку складницю, яка має поки що селянські річі. Не сумніваємося, що складниця в короткому часі буде мати й міську мануфактуру, до чого треба лише зрозуміння й підтримки громадянства. Нова складниця міститься в ринку. **Б. Л.**

Княжий „Дар Просвіті" — це фонд для всенаціональних виховних змагань. Не жаліймо жертв на „Дар Просвіті".

КОЛОМИЯ.

Повітове народнє Тарасове свято відбулося в Коломиї 11. квітня пополудні в салі Щадничої Каси заходом філії „Просвіти". Зійшлося народу багато з ближчих і дальших сіл, місцевої публики було мало. Програма була богата, бо виповнила повних шість години з чубком: від год. 13.30 до 19! Але якість точок щодо змісту дуже недобірна, а щодо виконання подекуди аж занадто невибаглива. Усіх точок було 30, а саме 17 хорів з 16-ти місцевостей, а один спільний („Заповіт"), 6 декламацій, 6 музичних та одна промова. Коли помйнути „Заповіт", відспіваний удачно всіми хорами під батутою п. Р. Ставничого, та муж. хор „Бояна", який справді гарно відспівав „Було колись на Вкраїні" і „Сонце заходить" Роздольського, то решта (15 хорів з 15-ти сіл) залишили по собі дуже різнородне, переважно менше додатнє враження. Найкраще вивязався пядицький хор: пісня „Гей, гей, підемо до діброви" була зовсім добре відспівана. За ним заслугують на згадку хори з Бучачок (муж.), з Воскресінець, з Шепаровець, Камінки Великої та Хвалибоги. Цей останній має доволі добрі голоси, але диригент за мало вправлений. Про інші хори нема що згадувати; вони ще не здужали піднятися до того ступня, щоб їх можна сяк-так спокійно вислухати. Кепська інтерпретація і звичайне фальшування псують увесь ефект. А ще як трапиться, що хор кепсько відспіває пісню, яка вже була добре відспівана (таке було з „Сонце заходить", з „Гей; гей; підемо до діброви") або запродукується такою піснею, як „Ой поїхав Ревуха" з отим немилим „галаґаґі" чи там „Загадала стара баба тай забогатіти" (співаним аж тричі — на святі Шевченка!), то слухача справді бере досада і — неодна не зовсім симпатична заввага впаде на адресу — не хору, ні, бо він хотів пописатися якнайкраще, а на адресу організаторів такого насправді немистецького, без програми й без пляну зложеного попису сільських примітивних хорів, який з назвою „концерт" не може мати нічого спільного. Куди краще запрезентувалися мандолінові орхестри, передусім зі Стопчатова та Яблонова (проф. Михайла Ал. Барбарука). В їх виконанні слідна була солідна праця. Але не про всі орхестри можна це сказати, бо от трофанівська не вийшла добре; ті дуті інструменти (флет, клярнет, труба) ніяк не хотіли додержувати тону з мандолінами. За те балинецька дута орхестра виконала увертуру із „Запорожця за Дунаєм" доволі вдатно. Куди слабші були додатки. Симпатичний був мандоліновий дует малих Мельників з Яблонова. Найкраще випали декламації — перш за все двох малих дівчаток (перша: „Не жаль на злого", друга: „І виріс я на чужині"). Старші робили помилки в інтонації. Декламація „Катерина" була теж удачна, але на такий концерт за довга. Програму започаткувала популярна змістом і формою промова дир. М. Микитюка, виголошена після „Заповіту". Загальне враження таке: свято непідготоване якслід. Замісць уложити програму для виповнення найвище трьох годин, тобто намітити точки (кілька змістових і відповідних до свята пісень, дві, найвище три точки декламацій, з яких одна — дитяча — може бути збірна, і стільки ж музичних, та — розуміється — одна промова), підшукати добірних і певних виконавців, перед концертом усе те перевірити (по кілька разів), щоб якнайкраще випало таке свято. Філія вдовольняється заповідженням свята і потім приймає у програму всякі пусті дрібниці, дозволяє їх повторювати. Зовсім не турбується ні мистецьким виконанням ні поставою диригента (одною рукою диригує, другу тримає в кишені від штанів!) та у висліді має вкінці балаган. Воно зрештою зрозуміле: така скількість людей, з яких деякі були в салі й на бальконі вже в 11. год. (концерт заповіджений був на 12-ту), не може спокійно висидіти до години 19-ої! Через те від 17-ої вже був на салі безнастанний шум, рух, ходження то сюди то туди, виходження; ніхто не цікавився тим, що на сцені робиться, бо не ставало йому до того фізичних сил. Авжеж годі думати, щоб усі ті перетомлені недотепно зложеною програмою люди могли винести з того попису те, що повинні винести з Тарасового свята. Наша думка: рішуче зірвати з дотеперішньою практикою складання безконечного концерту з того, з чим зголошуються читальні, без розбору, але уладжувати Тарасове свято (й інші подібні) за пляном заздалегідь передуманим і щодо виконання переконтрольованим. Щойно тоді буде воно мати те виховне значіння, яке повинно мати і за яким Філія „Просвіти" повинна наглядати. **Дм. Н-н.**

ДРОГОБИЧ.

Концерт „Дрогобицького Бояна". В дні 21. м. м. виступив „Дрогобицький Боян" з новим концертом народніх пісень і дав знову доказ активности та змислового добору програми, на що диригент хору дир. Богдан Пюрко все кладе велику вагу. І так у мин. році „Дрогоб. Боян" дав оригінальний і дуже добре виконаний концерт з творів Івана Штравса, отже одного композитора, а останній концерт познайомив авдиторію з творчістю українських композиторів, яких народні пісні уложено в оригінальному порядку. Виведено низку народніх пісень у трьох групах, різних під оглядом гармонізації (І-ша: всі строфи одної гармонізації, ІІ-га: поодинокі строфи, згармонізовані на кілька розкладів і ІІІ-тя: пісні, перекомпоновані як цілість. Зокрема почули ми: „Музику на весіллі" Степовово, „Смерть" та „Ой устану я в понеділок" Леонтовича; „Ой виїхав козак" та „На вулиці скрипка грає" Кошиця, опісля чотири пісні Леонтовича: „Мала мати одну дочку", „Як не женився, то і не журився", „Ой темная нічевька" та „Ой пряду, пряду", вкінці: „Ой хо" Лиська, „Ой дуб дуба" Козицького і „Дударик" Леонтовича. Не зважаючи на частинне здекомплєтування хору (грипа та інші перепони), „Боян" вивязався бездоганно зі свого — подвійного — завдання: познайомив слухачів з мало відомими ширшому загалові перлинами народнього мистецтва та задемонстрував гармонічну еволюцію у композиторів народніх пісень. Милу несподіванку зробив нам смичковий квартет у складі: І. скрипка п-ні Мариновичева, ІІ-га скр. п-ні проф. Огродніков, віоля проф. Маринович, віолончеля проф. Огродник, які виконали із зрозумінням і чуттям Андaнте кантабіле з квартету д-дур Чайковського та дві народні пісні в гармонізації проф. Огродніка. Бажаємо дальших успіхів симпатичній чвірці у праці на занедбаній у нас ділянці камерної музики. **з. н.**

Спортові новинки.

УЖГОРОД. **Слав. репрезентація — Мад. репрезентація 7:2 (2:1).** Славянську репрезентацію творила майже ціла дружина Руси. Ворота добули: Карман 4, Криж, Крайняк і Ковач. Для мадярської дружини: Ковач і Варадий. Хоч славянська дружина виграла у високім відношенні, всеж таки грачі Руси не вдоволили своєю грою.

Мукачів — Ужгород 2:1. У міжмістових змаганнях репрезентувала Ужгород дружина Ч. С. К.

Бокшай уже в Ужгороді. Знаменитий воротар Руси, якого розбили у Празі на змаганнях з Вікторією-Жіжков, вернувся уже з Праги до Ужгороду. Одначе його лікування потрібає ще найменше місяць.

Нові книжки й журнали.

ЖУРНАЛИ

ТЕХНІЧНІ ВІСТИ. Львів, квітень 1937. Р. XIII. Ч. 2. Зміст: Від Редакції. — М-р М. Тимошик: Проблєма моторизації і моторового палива. — До справи нафтової промисловости. — Інж. Юрій Яців: Полеві цегольні. — Технічно-господарський огляд. — Звіти і рецензії. — Бібліографія. — З життя У. Т. Т.

КООПЕРАТИВНЕ МОЛОЧАРСТВО. Львів, квітень 1937. Р. XII. Ч. 4.

СОНЕЧКО, український двотижневий часопис для дітей. Рівне, 16. квітня 1937. Р. II. Ч. 15—16.

Театри.

Український Мол. Театр „Заграва" під арт. пров. В. Блавацького.

ТУРКА н. СТР.:
23. 4. Т. Шевченко.
24. 4. Голгота.
25. 4. Прем'єра. „Трафіка пані генераловоі" — комедія Буш-Фекете.

Український Нар. Театр ім. Тобілевича.

БОРЩІВ:
23. IV. Муж двох жінок.
24. IV. Вій.
25. IV. Шаріка.
26. IV. Шалапут.
27. IV. Довбуш (Чорногора в огні).

Великий Театр:

Пятниця, 23.IV. год. 7.30 веч. „Професія пані Воррен".
Субота, 24. IV. год. 7.30 веч. „Професія пані Воррен".
Неділя, 25. IV. год. 3.30 попол. „Мадам Сан Жен". Год. 7.30 веч. „Професія пані Воррен".

КІНА.

АПОЛЬО: „Дипльоматична жінка".
АТЛЯНТИК: „Кров на морі" з Мозжухіном і Гарі Бавром.
ВАНДА: „Уроєний світ", „Тайни воєнної маринарки".
ГРАЖИНА: „Марія Башкірцев".
ЕВРОПА: „Теодора робить карієру".
КАСІНО: „Сузі".
КОПЕРНИК: „Танцюючий пірат".
МАРУСЕНЬКА: „В. З. є. не пригадив".
МЕТРО: „Марш Ракочія", „Втікач із Яви".
МІРАЖ: „Чорний орел".
МУЗА: „Ромео та Джулієта".
ПАЛЯС: „Клюб жінок".
ПАН: „Відень, місто моїх мрій".
ПАКС: „Авдієнція в Ішлі" з Мартою Еґерт.
РАЙ: „Ада, це не личнюз!"
СВІТ: „Сеньоріта в масці" та „Клеопатра".
СТИЛЕВЕ: „Обвинувачена" і ревія.
ТОН: „Непереможний Біл" із Гейрі Купером.
УТІХА: „Залога" та ревія.
ХИМЕРА: „Любовні несподіванки" з Нормою Ширер.

ФОТОПЛЯСТІКОН.
(пл. Марійська 5)
„Ню Йорк" (перший раз).

ЗАКОРДОННЕ РАДІО.

Пятниця, 23. квітня 1937.

БЕРЛІН (357) 14.15 Розр. музика, 17.00 Балади Леве Дравеке, Вінтерберг барит., 19.40 Вечірній говір, 20.10, 21.00 Розр. і нар. музика, 22.30 Концерт солістів, БІЛГОРОД (437) 18.30 Спів, 20.00, 21.00 Трансмісія із Загребу, 22.20 Нар. музика, БРАТИСЛАВА (299) 19.25 Словацькі нар. пісні, БУДАПЕШТ (550) 12.05 Форт., 17.30 Сольо на кларнет, 18.30 Циг. музика, 19.30, 20.00 21.00, 22.00 „Золото Рейну" оп. Вагнера, ВІДЕНЬ (507) 15.15 Муз. авд. для молод., 17.10 Для дітей, 17.35 Тріо на скр., альтівку, віол., 19.30, 20.00 Симф. концерт, 20.50, 21.00 „Моря та долини" репортаж, 22.20 Розр. музика, ДАВТШЛЯНДЗЕНДЕР (1571) 10.30, 15.40 Для дітей, 14.00, 16.00 Музика, 15.15 Діточі пісні, 18.10 Камер. твір на флет і форт., 19.00 Вес. муз. авд., 20.10, 21.00 Орх. концерт, КОШИЦІ (259) 16.40 Концерт, 18.00 Для Закарпаття, МІЛЯНО (369) 17.15 Танк. музика, 19.00, 20.40 Розр. музика, 21.00, 22.00 Симф. концерт, МІНХЕН (405) 6.30, 9.00, 18.00 Веселі мельодії, 16.50 Камер. концерт (діточі пісні Шпілінга), 20.10 21.00 „Заламейський суддя" ком. Кальдерона, ПРАГА (470) 17.10 Соната Іраза на скр. і форт., 20.05, 21.00 Галевий концерт у честь Ф. Ондрічка, РАДІО ПАРІ (1648) 12.15, 13.30 Орх. концерт, 13.15, 17.45 18.45, 20.15 Спів, 14.30, 15.00 Театр Улиц, 15.30, 19.45 Віольончеля, 21.00, 21.30, 22.00 „Клюб оптимістів" вечір пісеньварів, РИМ (421) 17.15 Камер. концерт, 20.40 Розр. музика, 21.00, 22.00 „Циганське кохання" оп. Легара.

Субота, 24. квітня 1937.

БЕРЛІН (357) 19.15 Мазурки та вальси Шопена, 20.10, 21.00 Симф. концерт, БІЛГОРОД (437) 18.30 Соната Іраза, 20.00, 21.00 Веселий муз. вечір, 22.20 Легка й танк. музика, БРАТИСЛАВА (299) 16.45 Театр для дітей, БУДАПЕШТ (550) 12.30 Військ. орх., 17.00 Мадярські нар. пісні в супр. циг. орх., 18.35, 19.00 Сальон. музика, 21.00 Концерт орх. гітаристів, 22.45, 23.00 Оп. орх., ВІДЕНЬ (507) 12.00, 13.10 Розр. концерт, 15.55 Концерт цитристів, 18.15 Нар. пісні, 19.10, 20.00, 21.00 „Князь гір" оп. Легара, ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР (1571) 10.30 Для дітей, 14.00, 16.00 Музика, 18.00 Нар. пісні в танки, 20.10, 21.00 Весняний вечір танку, орх., секстет, 22.30 Музика, КОШИЦІ (259) 11.05 Концерт військ. орх., 13.30, 18.00 Для Закарпаття, 17.40 Мадярські нар. пісні, МІЛЯНО (369) 17.15 Танк. музика, 19.00, 20.40 Розр. музика, 21.00, 22.00 23.00 „Любовний напиток" оп. Доніцетія, МІНХЕН (405) 8.30, 9.00 Музика, 12.00 13.15 Орх. концерт, 14.45, 15.00 Легка музика, 19.40 Нар. пісні, 20.00, 21.00, 22.00, 23.00 „Дон Карльос" оп. Вердія, ПРАГА (470) 12.35 Сальон. музика, 15.00 Сто хвилин співу та легкої музики, 16.45 Театр для дітей, 19.55, 20.00 Концерт військ. орх., 22.35 Танк. музика, РАДІО ПАРІ (1648) 13.15 Спів. речітаць, 15.00 Клясичної твори, 16.30 Для дітей, 17.00, 18.00 Концерт муз. школи, 19.45 Форт. речітаць, 20.15 Вок. дуети, 20.30, 21.00, 22.00 Богослуження д-дур Бетовена, РИМ (421) 20.40 Розр. музика, 21.00 Комедія, 21.40 Орг. музика, 22.20 Концерт малого хору, 22.45 Танк. музика.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Пятниця, 23. квітня 1937.

6.30 Раніший авдиція, 7.25 Програма на днні, 7.30 Трохи інформацій, 7.35 Легка музика з гр. пл., 8.00 Авдиція для шкіл, 11.30 Для старших дітей: „Сосна", 11.57 Сигнал часу, 12.03 З давніх оперетох, гр. пл., 12.40 Полудневий денник, 12.50 Гутірка для села, 14.30 Концерт бажань, 15.00 Госп. вістки, 15.15 Легка муз. з гр. пл., 15.30 Львів. біжучі вістки, 15.35 Львів. молодь перед мікрофоном: Як Косцюшко під Рацлавіцами воював, 15.55 Туристичний інформатор, 16.00 Програма на завтра, 16.05 Органи сольо, гр. пл., 16.15 Гутірка з хорими, 16.30 Сальонова орх., 17.00 Програма педагогічних лицеїв, 17.15 Фортепіян, спів, 17.50 Актуальна гутірка, 18.00 Спортові вістки, 18.05, 18.15 Спортовий порадник, 18.20 У швайцарських Альпах, 18.30 Суппе: „Пікова дама" увертюра, гр. пл., 18.40 Поляки на паризькім бруку, 18.50 Як Антко Шковрон будував млин, 19.00 „Намисто" зрадіофонізована новеля Мопасана, 19.20 З піснею по краю, 19.45 Відвідуємо середовище фіз. виховання, 20.05 Гутірка про оперу, 20.15 „Біла квітка" оп. В. Кіцкля трансм. з Вел. Театру у Варшаві; у перерві Вечірній денник, Актуальна гутірка, 23.00 Танкова музика з гр. пл.

Субота, 24. квітня 1937.

6.30 Ранішня авдиція, 7.25 Програма на днні, 7.30 Трохи інформацій, 7.35 Легка музика з гр. пл., 8.00 Авдиція для шкіл, 11.30 Співаймо пісеньки, 11.57 Сигнал часу, 12.03 Ансамбль Альмар і Оттон із участю двох фортепіяніїв, 12.40 Полудневий денник, 12.50 Вплив мелевічного варізу на ринок обороту живиною, 14.30 Проголошення конкурсу з нагородами для дітей: Чому ми повинні любити та шанувати ліс; Театр Уяви для дітей: „Про що шумить ліс" муз. авд., 15.00 Господарські вістки, 15.15 Легка музика з гр. пл., Наша програма та Комунікат про конкурс ККО, 15.30 Львівські біжучі вістки, 15.35 Польська нар. музика, гр. пл., 15.50 „Молоді пера" поезії, 16.00 Програма на завтра, 16.05 Карузо, гр. пл., 16.15 Із Марійської вежі дивимося на Краків, 16.50 Концерт дутої орх., 17.50 Огляд видань, 18.00 Актуальна гутірка, 18.10, 18.15 Спортові вістки, 18.20 Моцарт, із гр. пл., 18.35 Львівський актуальний фейлетон, 18.50 Краків і Познань у культурному житті Польщі, 19.00 Весняні інвестиції, Музика з гр. пл., 19.30 „При вечірньому чайку" сопран, два форт., ревелєрси, тенор, скрипка, гротески, 20.30 Літер. новини, 20.45 Вечірній денник, 20.55 Актуальна гутірка, 21.00 Концерт: фортепіян, спів, смичк. тріо, хор, 21.50 Пів години імпертинецій без дроту, 22.20 До танку, мала орх., рефрени, у перерві в год. 22.55 Останні вістки, 23.00 Танкова музика, гр. пл.

Радіокутик.

ГОЛОС МУСИТЬ ВСЕ ВИСЛОВИТИ.

Знана французька співачка Люсієн Буає несподівано висловила свій погляд на радіо та на завдання артистів, які у радіо співають. Каже вона:

„Радіо є ділянкою цілком спеціальною, з якою я не так давно запізнайомилася і відтоді щиро її полюбила. Я зрозуміла, що співаючи в радіо артист може полягати тільки на своєму голосі.

Нічого не поможуть найбільш виразні рухи, досконала міміка, усміх. Голос мусить говорити сам за себе і висловити все, що сам артист висловити хоче. Тимто в радіо я співаю зовсім інакше, ніж на сцені. Спів цей може бути подібним до грубих підкреслень малярського пензля. Ні на хвилину не може радіовий виконавець забути, що ніхто його не бачить. Слух заступає очі.

Нічого дивного, що я особливо не люблю передач з моїх звичайних виступів. На мою думку, взагалі такі передачі недоцільні. Артист засадничо не може і не повинен резигнувати з мімічної гри, яка поруч зі співом, або рецитацією відограє першорядне значіння, що знову відмовно відбивається на радіовій авдиції. Радіовий виконавець мусить про це забути на користь ефектів чисто фонічних. Це на мою думку, є таємницею співу перед мікрофоном.

Засадничо маю і завжди мала трему. Однак ніколи ця трема не є так велика, як при співі в радіо. На сцені я маю завжди живий контакт з публикою. Я відчуваю людей, так чи інакше настроєних, підхоплюю кожну реакцію і стараюся уникнути помилок, які раз зробила. Мікрофон залишається завжди німим. Не знати, чи той або інший ефект подобався більше, чи менше. Артист може полягати лише на власній інтуїції і мусить через якесь спеціяльне відчуття орієнтуватися в ситуації".

Я глибоко переконана, що це нікому не вдасться, коли не прийде на поміч уява. Кожен з нас знає вже публику та її реакцію. Треба собі уявити всіх тих людей, що слухають нас у цей момент. Слухають, а не дивляться. Голос мусить все висловити.

Я певна, що недалекий той час, коли почнеться спеціяльний вишкіл артистів виключно для радія. Такому артистові заборонять під загрозою кари виступати на сцені".

БІРЖА.

ГРОШІ.

Купно — продажа: Бельги бельг. 89·23 88·80, Доляри американські 5.28·50, 5.26·50, доляри канад. 5.28·50—5.26·50, Фльорени гол. 289·82—288·10, Франки фр. 23·59—23·45, Франки швайцарські 120·85—120·05, Фунти англ. 26·07—25·91, Гульдени данц. 100·20—99·80, Корони ч. 16·20—15·70, Кор. дан. 116·39—115·55, Кор. норв. 130·95—129·95, Корони шв. 134·33—133·35, Ліри італ. 24·50 — 23·50, Марки фін. 11·53—11·00, Марки нім. 125·00—122·00, Шил. австр. 97·50—96·50, Марки нім. срібні 130, 127.

Акції.

Банк Польський 100·00, Цукор 30·30, Вугіль 20·30, Ліллпоп 13·40, 13·25, Стараховичі 32·60.

Тенденція неодностайна

Папери.

3 поз. інвест. I ем 66·00, серія 85·00 2. ем. 65·00, серія неност., 6 дол. 54·75 54·25, купон 5·85, 4 проц. прем. дол. 44·50, 7 стабіл 368·00, купон 2·94, 4 проц. поз консолід. 56·00, 56·25, 54·25, 54·38, два ост дрібні.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ".

„Маслосоюз" повідомляє, що від дня 22. квітня п. р. кооперативам платив за льоко Львів:

1 кг. масла десерового бльок. без опакування	2.95 зол
1 кг. масла десеров. бочкове та експ. виключно з опакув.	3.00 „
молоко від 11. і. ц. р. . . .	0.15—0.17 „
копа яєць	2·50 „

Тенденція на масло і молоко вдержана, на яйця слаба.

ПТИЦЯ.

Маслосоюз повідомляє, що в дні 21. IV. п. р. платив своїм доставцям за 1 кг. живої птиці, льоко подвіря птахомасарні „М. С." у Львові, (ул. Більчевського ч. 3) такі ціни:

Індички I. кл., добре умясені, повногруді товсті	1.45 зол.
Курки молоді I. кл. товсті без запинку на ногах від 1.80 кг. вгору	1.10 „

Слабших сортів від вище поданих не приймає.

ОПОВІСТКИ.

Реорганізація середнього шкільництва а само творення різнородних лицеїв буде мати рішальне значіння для підготови до життя нашої молоді, та велику вагу для всієї нашої суспільности. У тій переломовій хвилині треба якнайбільшого зацікавлення та почину з боку суспільности, зокрема батьків, яких діти є в шкільному віці та будуть продовжувати свою науку в лицеях. Для ближчого обзнайомлення з лицеями батьків та опікунів скликує Виділ Батьківського Кружка Філії Державної гімназії ч. 572 з українською мовою навчання у Львові, вул. Пекарська 19 **ЗАГАЛЬНІ СХОДИНИ** для всіх батьків учнів нашого Заведення, які відбудуться **в неділю дня 25. квітня ц. р. точно в год. 10. рано** в салі Української Бесіди в Народнім Домі при вул. Рутовського ч. 22, I. пов. Просимо якнайчисленніше явитися, бо і від наших домагань та рішень буде залежати устійнення виділів лицеїв. Черга нарад: 1. Отворення Зборів. 2. Реферат Вп. Пана Володимира Кузьмовича, інспектора Рідних Шкіл і посла на сойм, п. з. „Організація лицеїв і потреби українського громадянства". 3. Дискусія. 4. Внески. — Львів, дня 22. квітня 1937. — За Виділ Батьківського Кружка Філії: **Стефанія Филипович**, голова. **Степан Гладишовський**, секретар.

Кружок Р. Ш. ім. Б. Грінченка і утримувані ним школи на Городецькій дільниці святкують в місяці травні 25-ліття свого істнування. Прохається усіх абсольвентів тих шкіл, щоб подали свої адреси в канцелярії хлопячої школи при вул. Городецькій ч. 95 і дівочої школи при площі св. Юра ч. 5 до кінця квітня п. р.

Загальні Збори Товариства Опіки над Українськими Емігрантами відбудуться в пятницю дня 7. травня 1937. в год. 18. пополудні у власному льокалі Товариства при вул. Вишневецьких 4. II. пов. (Еміграційний Дім) з таким порядком нарад: 1. Відкриття Зборів. 2. Відчитання протоколу з попередніх Загальних Зборів. 3. Звіти: а) з діяльности, б) рахунковий. 4. Звіт Контрольної Комісії. 5. Доповняючий вибір членів Управи і вибір Контрольної Комісії. — 6. Внески й запити. — За Президію Товариства: **М. Заячківський** в. р. президент; **Д-р А. Говикович** в. р. секретар.

В Адміністрації „Діла" зложив суддя В. Мороз з Чехословаччини 50 кч. для В. Пачовського. Софія Савченкова і Олекса Мороз з Ужгороду по 10 кч. на Український Шпиталь.

ОГОЛОШЕННЯ.

КОНКУРС.

Крайове Господарське Товариство „Сільський Господар" у Львові оголошує отсим конкурс на місце **ІНСПЕКТОРА РІЛЬНОЇ ПРОДУКЦІЇ** при Централі Товариства. Кандидати мусять виказатися покінченням Високої Агрономічної Школи та кількалітною працею в ділянці суспільної агрономії. До подання, яке належить внести до „Сільського Господаря", Львів, Ринок 10. до дня 10. травня п. р. належить долучити відпис диплому та відписи свідоцтв праці. Винагорода після умови.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.